

Studievertraging? Lekker belangrijk!!!

Een exploratieve studie naar de redenen van studievertraging
onder studenten aan de
Universiteit Utrecht

Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport, juni 2006

Studievertraging? Lekker belangrijk!!

Een exploratieve studie naar de redenen van studievertraging
onder studenten aan de
Universiteit Utrecht

Voorwoord

Men kijkt tegenwoordig steeds kritischer naar het in eigen land aangeboden onderwijs. Er wordt onderzocht hoe de kwaliteit verhoogd kan worden, zodat Nederland zich internationaal steeds meer als een kenniseconomie kan profileren. Universiteiten en Hogescholen streven er naar studenten af te leveren op de arbeidsmarkt die voorzien in de behoeften van een dergelijke kennissamenleving. Staatssecretaris Mark Rutte van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vindt dat studenten sneller moeten afstuderen, willen zij aan deze behoeften voldoen. Tegenstanders van dit standpunt beweren dat studenten juist door de mogelijkheid van studie-uitloop hun waarde voor de arbeidsmarkt kunnen vergroten. De activiteiten die zij naast hun studie ontplooiën zorgen immers voor vele leermomenten die niet in een studie geïntegreerd kunnen worden.

Voor u ligt een rapport naar studievertraging aan de Universiteit Utrecht, een verslag van het onderzoek dat uitgevoerd werd door Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport (O.E.R.) over het academisch jaar 2005-2006. Met dit onderzoek is getracht in kaart te brengen wat de student naast studeren nog meer aan activiteiten ontplooit en hoe de student zelf denkt over studievertraging. Naast studenten geven ook docenten en studentbegeleiders hun visie over dit onderwerp.

Mignon de Wilde
Voorzitter Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport

Inhoud

Voorwoord	1
Inleiding	3

Hoofdstuk 1. Onderzoeksopzet en methoden van onderzoek	5
1.1 Onderzoeksopzet	5
1.2 Methoden van onderzoek	5
1.2.1 De studentenquête	5
1.2.2 De docenten en studieadviseurs	6
1.2.3 De interviews	7
1.2.4 De discussie tijdens het congres op 3 maart	7
Hoofdstuk 2. De onderzoeksresultaten	9
2.1 De universiteit als leeromgeving	9
2.1.1 Bereikbaarheid en begeleiding	10
2.1.2 Formele afspraken	11
2.2 De student en studeren	13
2.2.1 De studie	13
2.2.2 Activiteiten naast de studie	19
2.3 Bevindingen naar aanleiding van het congres	24
Hoofdstuk 3. Conclusies en bevindingen	29
Nawoord	32
Literatuur	33
Bijlage I. Studentenquête	
Bijlage II. Vragenlijst docenten	
Bijlage III. Vragenlijst studieadviseurs	
Bijlage IV. Resultaten studentenenquête	

Inleiding

Elk jaar voert Stichting O.E.R. een universiteitsbreed onderzoek uit aan de Universiteit Utrecht (UU). Dit jaar is ervoor gekozen te onderzoeken wat de voornaamste redenen zijn van studievertraging. Studenten worden in de media redelijk negatief afgeschilderd als het gaat om studievertraging: deze zou te hoog zijn en vooral worden veroorzaakt door een luie studiehouding en demotivatie. Stichting O.E.R. stelde haar vraagtekens bij dit stereotype beeld.

In het najaar van 2004 presenteerde staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Mark Rutte, zijn plannen voor de nieuwe Wet op het Hoger Onderwijs. Hierin werd onder meer een herstructurering van het financieringsstelsel van het Hoger Onderwijs voorgesteld. Deze ideeën werden gepresenteerd in de beleidsbrief 'Meer flexibiliteit, meer keuzevrijheid, meer kwaliteit'. Binnen deze plannen werd een onderscheid gemaakt naar verschillende financieringsgebieden:

1. De collegegeldsystematiek (het collegegeld dat studenten elk jaar betalen om te mogen studeren)
2. Het studiefinancieringsstelsel (studiebeurzen en de OV-jaarkaart)
3. De bekostiging van onderwijsinstellingen (de vergoeding die Hoger Onderwijsinstellingen ontvangen van de overheid)

Deze drie financieringsgebieden worden door staatssecretaris Rutte gekoppeld aan leerrechten. Leerrechten zijn de persoonsgebonden rechten van de student op door de overheid bekostigd onderwijs. Mark Rutte spreekt in dit verband ook wel over een 'rugzakje met geld', waarmee de student één bacheloropleiding en één masteropleiding kan "kopen". Studenten krijgen slechts gedurende een beperkte periode leerrechten; de studie-uitloop die een student mag oplopen zonder dat dit vergaande financiële gevolgen heeft is beperkt.

Zolang de student nog leerrechten heeft, is de onderwijsinstelling van die student verplicht het wettelijke collegegeld te vragen. Zodra de student echter al zijn leerrechten heeft verbruikt, mag de instelling zelf bepalen hoe hoog het collegegeld wordt. Dit zou kunnen oplopen tot maximaal €4500,-. De verhoging van het collegegeld na een bepaalde studieperiode zou ertoe moeten leiden dat studenten sneller afstuderen en kritischer naar hun eigen opleiding kijken. Als zij de kwaliteit van hun opleiding aan de onderwijsinstelling van hun keuze niet goed vinden, kunnen zij overstappen naar een andere onderwijsinstelling. Om dit nog beter mogelijk te maken, zou het collegegeld per half jaar betaald kunnen worden. Studenten zijn dan niet langer dan een half jaar gebonden aan een bepaalde onderwijsinstelling.

De gemiddelde student doet vijf jaar en zes maanden over zijn studie, zo blijkt uit cijfers van de VSNU. Deze cijfers volgen uit een onderzoek uit 2002, gebleken is echter dat de studieduur de afgelopen jaren redelijk stabiel is, waardoor deze cijfers als redelijk representatief zouden kunnen worden beschouwd. Als studenten (financieel) onder druk worden gezet om sneller af te studeren, zullen hun mogelijkheden om zich binnen of naast hun studie verder te ontplooiën beperkt zijn. De vraag is of dat wenselijk is met het oog op de verder loopbaan van deze studenten.

Naar aanleiding van voorgenoemde plannen van staatssecretaris Mark Rutte, maar ook om een duidelijker beeld te krijgen van de behoeften van de student rondom studievertraging, heeft Stichting O.E.R. besloten dit jaar een onderzoek te doen naar studievertraging. Binnen elke Bacheloropleiding worden studenten geacht om 60 ECTS punten per jaar te halen. Als een student minder punten haalt, zien wij dit als studievertraging. Ook als dit van tijdelijke aard is en de student denkt dit verderop in de studie te kunnen compenseren. In dit onderzoek willen wij in kaart brengen wat de belangrijkste redenen zijn van studievertraging. Hiervoor hebben wij in de eerste plaats studenten zelf ondervraagd. Wij waren echter ook benieuwd

wat volgens derden (docenten, tutores en studieadviseurs) de belangrijkste redenen waren voor studievertraging. Daarnaast is het interessant om te zien hoe studenten zelf denken over studievertraging.

In tijden van geldnood is het voor overheid en onderwijsinstellingen aantrekkelijk om te bezuinigen op zaken die primair niets met het onderwijs te maken lijken te hebben. Studenten leren tijdens hun studieperiode echter een hoop waardevolle dingen buiten hun studie om, die zeker wel bijdragen aan het volwassen worden van studenten en het opdoen van academische vaardigheden.

Onderzoeksopzet en methoden van onderzoek

1.1 Onderzoeksopzet

De centrale vraag binnen dit onderzoek luidt; wat zijn voor studenten de primaire redenen van studievertraging? Er is op verschillende wijzen getracht antwoord te krijgen op deze vraag. De ruggengraat van dit verslag vormt een vragenlijst verspreid onder studenten. Naar aanleiding hiervan zijn er op kleinere schaal vragenlijsten afgenomen onder docenten en studieadviseurs. Tot slot zijn er verschillende interviews met betrokkenen gehouden. In het verslag is tevens gebruik gemaakt van de ervaringen die opgedaan zijn tijdens het door Stichting O.E.R. georganiseerde congres over studievertraging, dat 03-03-2006 plaatsvond in het Academiegebouw van de Universiteit Utrecht.

Expliciet wordt gesproken over een exploratieve studie, omdat bij aanvang van het onderzoek weinig tot geen informatie beschikbaar was omtrent het thema studievertraging. Binnen dit onderzoek worden daarom niet expliciet hypothesen getoetst. Dit betekent echter niet dat er geen verwachtingen zijn geformuleerd ten aanzien van het onderzoek. Deze verwachtingen zijn vooral verwerkt in de verschillende vragenlijsten. Eén van de centrale thema's hierbinnen is het gezichtspunt van de student, de student die een reële afweging dient te maken tussen zijn studie en de tijdsbesteding aan andere zaken. Daarnaast richten de vragenlijsten zich op de opinies van studenten ten aanzien van de universiteit als

aanbieder van onderwijs. Tenslotte is gekeken naar het standpunt van de universiteit, vanuit dit standpunt wordt kritischer gekeken naar de student en zijn studiegedrag.

1.2 Methoden

In deze paragraaf zullen de methoden van de verschillende onderzoeken worden toegelicht. Als eerste wordt de vragenlijst die onder studenten is verspreid behandeld (1.2.1). Vervolgens zullen de vragenlijsten voor docenten en studieadviseurs onder de loep worden genomen (1.2.2). Waarna we ten slotte kort een korte blik werpen op de diverse interviews met betrokkenen (1.2.3) en de gegevens verkregen uit de discussie tijdens het congres omtrent studievertraging van 3 maart 2006 (1.2.4).

1.2.1 De studentenquête

De vragenlijst over studievertraging voor studenten is opgezet om enerzijds de mening van de student over de redenen van studievertraging te inventariseren en anderzijds een koppeling te kunnen maken tussen bepaalde kenmerken van de student en het al dan niet oplopen van vertraging.

Om een goed beeld te krijgen van de verschillende opleidingen binnen de universiteit zijn bij 37 opleidingen van de universiteit studenten benaderd om mee te werken aan het onderzoek. Dit heeft geresulteerd in een steekproef van 1077 respondenten. Dit staat tegenover een werkelijke populatie van ongeveer 27000 studenten (26817 studenten; het aantal ingeschreven studenten aan de UU in het jaar 2004). De steekproef onder de studenten is vooraf begroot op 1000 studenten, bij het bepalen van deze steekproefomvang is gebruik gemaakt van bekende survey-methodologie (zie bijvoorbeeld Salant en Dillman 1994).

De vragenlijsten zijn verspreid en ingenomen rondom hoor- dan wel werkcolleges op locaties zowel in de binnenstad van Utrecht als op de Uithof. Ten opzichte van de totale populatie zou dit een lichte vertekening kunnen betekenen met betrekking tot de studenten die niet of nauwelijks colleges bezoeken. Notoire 'spijbelaars' zullen dan ook ondervertegenwoordigd zijn in deze steekproef. De verwachting is echter dat het hier gaat om een zeer kleine groep. Een ander nadeel aan deze wijze van onderzoek doen is dat studenten geneigd zullen zijn bij hun burens te kijken tijdens het invullen van de enquête, en sociaal wenselijke antwoorden te geven. Dit leek echter niet te vermijden tijdens dit onderzoek.

In eerste instantie is gezocht naar colleges die in principe aangeboden worden aan derdejaars bachelor studenten. De assumptie hierbij is dat deze studenten gevorderd zijn in hun studie en daarom degelijke uitspraken kunnen doen over studievertraging. Het bleek echter een onmogelijkheid om alleen tijdens vakken voor 3^e jaars studenten te enquêteren, in verschillende gevallen is er dan ook gekozen voor een vak dat op het programma staat voor 2^e jaars studenten. Kijken we naar de steekproef dan blijkt dat ook redelijk veel eerstejaars studenten aanwezig zijn binnen de steekproef. Bij de interpretatie van de resultaten dient hier dan ook rekening mee gehouden te worden. Voor zowel de studentenquête als ook

de andere twee vragenlijsten geldt dat de complete vragenlijst als bijlage is toegevoegd aan dit rapport.

1.2.2 Docenten en studieadviseurs

De docentenquête is van kleinere schaal dan de vragenlijst gericht op de studenten en is via e-mail verspreid onder 180 docenten, verspreid over 18 opleidingen aan de Universiteit Utrecht. Het respons percentage ligt echter bijzonder laag; ook na herhaald attenderen is de teller blijven steken op 19 respondenten. Op dit punt dient dan ook met grote nadruk te worden gezegd dat deze resultaten niet generaliseerbaar zijn naar de totale populatie, de resultaten uit deze vragenlijst dienen louter ter illustratie en punt van discussie naast de resultaten van de studentenquête.

Vanwege de informatiegevoeligheid en de kleine omvang van deze docentenvragenlijst worden op dit punt geen uitspraken gedaan over specifieke opleidingen of clusters. Binnen de docentenquête is getracht om zowel een kritische blik te werpen op de student als ook op de onderwijsomgeving van de student.

Ook onder studieadviseurs is een vragenlijst verspreid. Het speerpunt hier ligt op hoe de begeleiding rondom studievoortgang geregeld is en wat de voornaamste klachten rondom vertraging zijn. Ook voor deze enquête geldt dat het hier om een kleine groep personen gaat waardoor het risico groot is dat enkele uitschieters het totaalresultaat erg kunnen beïnvloeden. Ook deze resultaten zijn geenszins representatief voor de totale groep studieadviseurs aan de universiteit. Het betreft hier vooral opiniërende resultaten.

De opzet betreft een mix tussen ja/nee vragen, meerkeuze vragen en vragen met een vijfpunts-likert schaal. Voor verschillende vragen geldt dat een 'weet niet' categorie is opgenomen binnen de antwoorden. Hiermee is getracht een neutrale mening en geen mening van elkaar te onderscheiden. Voor enkele vragen is deze categorie bewust weggelaten (een "forced answer question"; zie bijvoorbeeld Swanborn 1988), dit vanuit het standpunt dat op sommige gebieden de ondervraagde goed in staat zou moeten zijn om deze vraag te beantwoorden.

1.2.3 De interviews

Naast het genoemde kwantitatieve materiaal is het ook interessant om meer kwalitatieve items op te nemen in het onderzoek. Dit is dan ook de reden dat Stichting O.E.R. een aantal interviews heeft afgenomen met verschillende betrokkenen. Het gaat hierbij om studenten, al dan niet actief binnen studieverenigingen, docenten en studieadviseurs. Om de leesbaarheid van dit rapport te bevorderen worden de resultaten van de verschillende kwantitatieve studies gecombineerd met de uitkomsten van de interviews. Het verslag vormt zo een geheel waarbij per onderwerp de resultaten van de verschillende onderzoeken geïntegreerd worden getoond.

1.2.4 De discussie tijdens het congres op 3 maart

Naast de genoemde interviews is er voor de uiteindelijke verslaglegging ook gebruik gemaakt van informatie verkregen uit de discussie omtrent studievertraging tijdens het congres *Studievertraging? Lekker belangrijk!* georganiseerd door stichting O.E.R. op 3 maart 2006. Centraal hierbij stonden een zestal stellingen. In paragraaf 2.3 worden de uitkomsten van deze discussie besproken.

De onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden de voornaamste resultaten van de verschillende onderzoeken behandeld. Omdat drie vragenlijsten en alle interviews gezamenlijk een flinke hoeveelheid data opleveren, is het zaak om resultaten zo overzichtelijk mogelijk te presenteren. Hierom is gekozen voor twee thema's, waarlangs de resultaten gepresenteerd zullen worden. Het eerste thema betreft de universiteit als leeromgeving. Binnen het eerste thema wordt gekeken naar de mening van verschillende betrokkenen over maatregelen, als het bindend studieadvies (BSA) en aanwezigheidsverplichting, in relatie tot studievertraging. De vraag die hierbij centraal staat is in hoeverre de genoemde maatregelen middelen zijn om studievertraging terug te dringen op een wijze die voor alle partijen positief is.

Het tweede thema richt zich op het gedrag en de studiegewoontes van de studenten zelf. Uiteindelijk draait het immers om wat de student zelf van zijn studie maakt. Daarom is het van belang om dit aan een kritische blik te onderwerpen, wat dan ook gebeurt in de tweede paragraaf van dit hoofdstuk.

Voor beide thema's geldt dat resultaten uit de verschillende onderzoeken en interviews worden gebruikt. Het voordeel van deze opzet is dat overeenkomstige items uit de afzonderlijke onderzoeken op deze wijze overzichtelijk gepresenteerd kunnen worden en deze 'afwisselende' data de leesbaarheid van het rapport verhogen.

2.1 De universiteit als leeromgeving

In deze paragraaf wordt gekeken naar de opinie van de student betreffende de invloed van verschillende afspraken en faciliteiten van de UU op het studieverloop. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de antwoorden op een aantal stellingen die zijn voorgelegd aan de studenten. In paragraaf 2.1.1 wordt de bereikbaarheid van en begeleiding door het onderwijzend personeel behandeld. Binnen paragraaf 2.1.2 staan afspraken rondom het BSA, de tutor en aanwezigheidsverplichting centraal.

2.1.1 Bereikbaarheid & Begeleiding

Bereikbaarheid

Op de stelling "het onderwijzend personeel is over het algemeen goed bereikbaar", antwoordde de meerderheid van de ondervraagde studenten dat zij het hiermee eens was (49,6%). Nog eens 10% was het zelfs sterk eens met deze stelling. Het percentage studenten dat neutraal tegenover deze stelling stond was 26,7%. Aan de andere kant antwoordde 9,5% van de studenten dat zij het oneens waren met de stelling en 1,7% was het sterk oneens. De overige 2,4% wist geen antwoord te geven op de stelling. Zoals nu blijkt is het merendeel van de studenten positief over de bereikbaarheid van het onderwijzend personeel, slechts iets meer dan 11% van de studenten heeft een negatieve mening gegeven over de bereikbaarheid.

Een zeer aansprekend voorbeeld op dit vlak wordt aangetroffen binnen de studie Wiskunde. Om de afstand tussen studenten onderling maar ook de afstand tussen docent en student te verkleinen is er een zogenaamde "eigenruimte" aanwezig. Een ontmoetingsruimte waarbinnen studenten onderling maar ook studenten en docenten elkaar van dienst kunnen zijn met vragen omtrent de studiestof, maar ook gewoon informeel kunnen praten..

Begeleiding

Ongeveer een derde van de ondervraagde studenten is het niet eens met de stelling dat de begeleiding rondom studievertraging over het algemeen goed geregeld is. Van deze studenten is 23% het oneens met de stelling, 10,8% is het zelfs sterk oneens. 25,1% van de geënquêteerde studenten antwoordde dat zij het eens was met de stelling en 4,4% dat zij het sterk eens was. Het percentage studenten dat aangaf neutraal tegenover de stelling te staan bedroeg 28,5%. Tenslotte gaf nog 8,2% van de ondervraagde studenten aan geen antwoord te weten op deze stelling.

David Onland (30), derdejaarsstudent Geschiedenis, is van mening dat als een student meer begeleiding nodig heeft wat betreft studievoortgang, dit meestal wel te regelen valt. Hij vindt echter wel dat de universiteit vrij passief opgesteld is. Hij zou graag een iets actievere houding richting studenten die weinig of geen punten scoren zien. Dit ziet hij ook als een van de taken van het tutorsysteem.

Van de geënquêteerde docenten gaven 8 van de 19 personen aan dat zij het eens waren met de stelling: "één van de taken van de universiteit is het voorkomen van vertraging", 1 docent was het sterk eens met deze stelling. 6 docenten gaven aan het oneens te zijn met de stelling. De overige 4 geënquêteerde docenten gaven aan neutraal tegenover de stelling te staan.

Annemieke Hoogenboom, docent Kunstgeschiedenis, 'De begeleiding rondom studievertraging is op dit moment niet optimaal binnen de subfaculteit Letteren. Door geldgebrek is hier helaas op dit moment weinig aan te veranderen.'

De meeste studieadviseurs zijn van mening dat de begeleiding rondom studievertraging op de Universiteit Utrecht goed is geregeld. Zo antwoordden 7 adviseurs dat zij het eens waren met de stelling "de begeleiding omtrent studievoortgang is op de universiteit goed geregeld". Er was 1 studieadviseur die aangaf het sterk eens te zijn met de stelling. Het aantal personen dat het oneens was met de stelling was gelijk aan het aantal dat neutraal was over de stelling: beiden 1 persoon. De overige 3 studieadviseurs gaven aan geen antwoord op de stelling te kunnen geven.

Trudi Miltenburg, studieadviseur Diergeneeskunde, vindt dat de begeleiding rondom studievertraging zeker goed is geregeld.

'Het is primair de taak van de faculteit om studenten te begeleiden en te informeren over universitaire studiebegeleidingmogelijkheden, voor veel studenten reikt de universiteit namelijk toch niet verder dan eigen faculteit. Studieverenigingen zouden hierin wellicht een grotere rol kunnen spelen, maar dit zou dan door de UU gestimuleerd moeten worden.'

2.1.2 Formele afspraken

Naast de specifieke invulling die de diverse opleidingen geven aan het onderwijs hebben studenten en docenten ook te maken met bredere afspraken op universitair niveau. Hierbij valt te denken aan regels omtrent aanwezigheid verplichting bij colleges, het aanstellen van tutores en het instellen van een bindend studieadvies. Deze paragraaf verhandelt over verschillende van deze maatregelen en wat de betrokken partijen over de desbetreffende constructie te zeggen hebben in relatie tot studievertraging. Omdat binnen de vragenlijst voor de studenten geen ruimte aanwezig was voor deze items kunnen we hierbij alleen gebruik maken van de gegevens verkregen uit de beide andere vragenlijsten en de interviews.

Bindend Studieadvies (BSA)

Van de studieadviseurs die hebben meegewerkt aan dit onderzoek denken er 6 dat het BSA geen middel is om studievertraging tegen te gaan. 5 adviseurs antwoorden neutraal, terwijl 2 adviseurs het 'sterk eens' zijn met de stelling dat het BSA een goed middel is om studievertraging te voorkomen. 1 adviseur geeft aan geen antwoord te weten op deze vraag, terwijl 2 geen antwoord hebben ingevuld.

Marijn Smeets, studieadviseur TCS, 'Studieadviezen werden altijd al gegeven. De grootste groep studenten volgde dit advies ook op, ook al was dit niet bindend. De groep studenten die doorgaat met zijn studie is zo klein, dat dit eigenlijk niet opweegt tegen de extra werkdruk en kosten die het BSA met zich meebrengt

Ook docenten hebben gereageerd op de stelling of het BSA een effectief middel is om studievertraging tegen te gaan. Maar liefst 16 van de 19 geënquêteerde docenten was het met bovenstaande stelling eens, waarbinnen zelfs bijna eenderde van de docenten aangaf het 'zeer sterk' met de stelling eens te zijn. 3 docenten zijn het oneens met de stelling.

Tutores apparaat

Een maatregel die genomen is om ondermeer de begeleiding van studenten beter te regelen is de invoering van tutores. Zowel studieadviseurs als docenten hebben de stelling 'Het tutorsysteem is een effectief middel om studievertraging tegen te gaan' voorgelegd gekregen.

4 van de 16 ondervraagde studieadviseurs die op deze stelling geantwoord hebben zijn van mening dat het tutorschap een middel is om studievertraging tegen te gaan. 4 vinden juist dat het tutorschap helemaal niet helpt studievertraging te voorkomen. 3 adviseurs antwoorden neutraal op de stelling, 3 studieadviseurs geven aan hier geen zicht op te hebben of geen uitgesproken mening over het effect van het tutores apparaat op studievertraging te hebben, 2 hebben de vraag niet beantwoord.

Van de docenten die op deze stelling gereageerd hebben denken er 4 dat het tutorenapparaat een middel is om studievertraging tegen te gaan. 8 zijn het oneens met de stelling, terwijl 4 docenten neutraal geantwoord hebben. 3 docenten hebben aangegeven geen antwoord te hebben op de stelling.

Frank van de Salm, docent Economie, 'Het is van de student afhankelijk of hij hiervan (het tutorenapparaat, red.) gebruik maakt. Sommigen komen nog net één keer per jaar langs, terwijl andere studenten ieder blok wel een gesprek met je willen.'

Aanwezigheidsverplichting

8 van de 16 ondervraagde studieadviseurs is van mening dat verplichte aanwezigheid bij een aantal colleges helpt om studievertraging te verminderen. 4 adviseurs antwoordden neutraal, terwijl 1 denkt dat een aanwezigheidsplicht helemaal niet helpt om studievertraging tegen te gaan. 2 adviseur geven aan geen antwoord te weten op deze vraag, terwijl 1 adviseur niet geantwoord heeft op deze vraag.

Marijn Smeets, studieadviseur TCS, is een groot voorstander van verplichte colleges. 'Een verhoging van het aantal contacturen vergroot de betrokkenheid van studenten enorm! Helaas is het niet haalbaar om alles te verplichten.'

Ook docenten zien heil in een aanwezigheidsplicht: 12 van de ondervraagde docenten beschouwt aanwezigheidsplicht als een effectief middel om studievertraging tegen te gaan. Het aantal docenten dat van mening is dat aanwezigheidsverplichting geen middel is om vertraging tegen te gaan is 3. 1 van de 19 ondervraagden heeft geen antwoord gegeven op deze stelling terwijl 3 neutraal zijn.

Het overgrote deel van de studenten slaat weinig contacturen over: 62,4% geeft aan nooit een contactuur te missen en ongeveer eenderde (33,7) van de studenten mist wel eens een contactuur, maar gemiddeld niet meer dan vijf uren per week. Slechts 3,5% slaat regelmatig meer dan 5 contacturen per week over, waarvan 1,2% zelfs meer dan 10 uur.

Tom Jonker (22), vijfdejaarsstudent Rechtsgeleerdheid, slaat al zijn hoorcolleges standaard over: 'Docenten copy-pasten hun sheets gewoon vanuit de boeken en lezen die tijdens het college voor. Die informatie krijg ik ook wel als ik het boek lees.'

Olly Akkerman (20), tweedejaarsstudente ANPT (Arabische, Nieuwperzische en Turkse talen en culturen), slaat nooit een college over. 'Bij de taalverwervingsvakken loop je dan zo'n grote achterstand op, die kan ik bijna niet meer inhalen. De andere colleges vind ik gewoon heel leuk, daar wil ik niks van missen!'

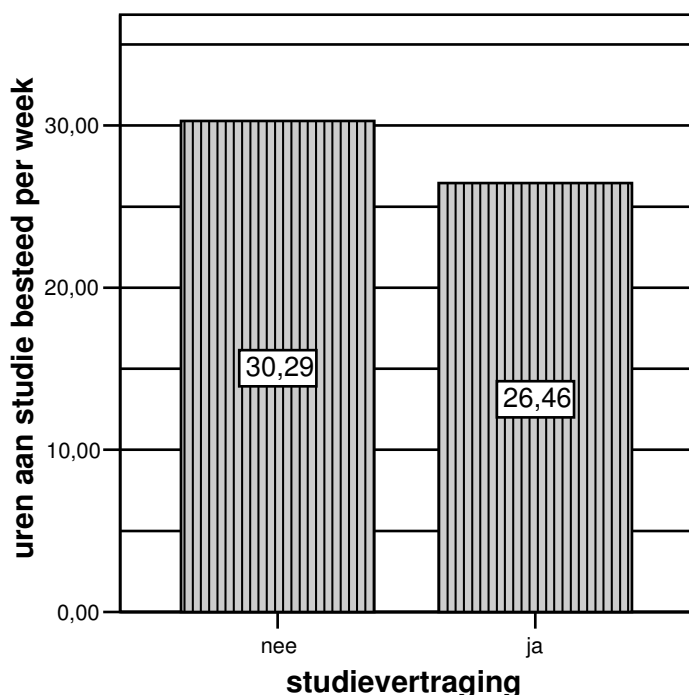
2.2 student en studeren

Uiteindelijk is de student zelf verantwoordelijk voor zijn leerproces. Naast de afspraken en regelingen binnen de universiteit is het dan ook van belang om te kijken naar het studeergedrag van de student zelf. In deze paragraaf wordt een kritische blik geworpen op de verhouding tussen student en studie. Vragen die hierbij aan de orde komen zijn bijvoorbeeld of de student tevreden is met zijn studie, maar ook wat hij als oorzaak aangeeft voor de opgelopen vertraging.

2.2.1 De studie

Studie-uren

Door de geënquêteerde studenten wordt gemiddeld 28,8 uur per week aan de studie besteed. Maken we een uitsplitsing naar studenten met vertraging en zonder vertraging dan zien we dat studenten zonder vertraging gemiddeld meer uren aan de studie besteden.

Figuur 1. Gemiddelde studie-inzet naar wel of geen vertraging

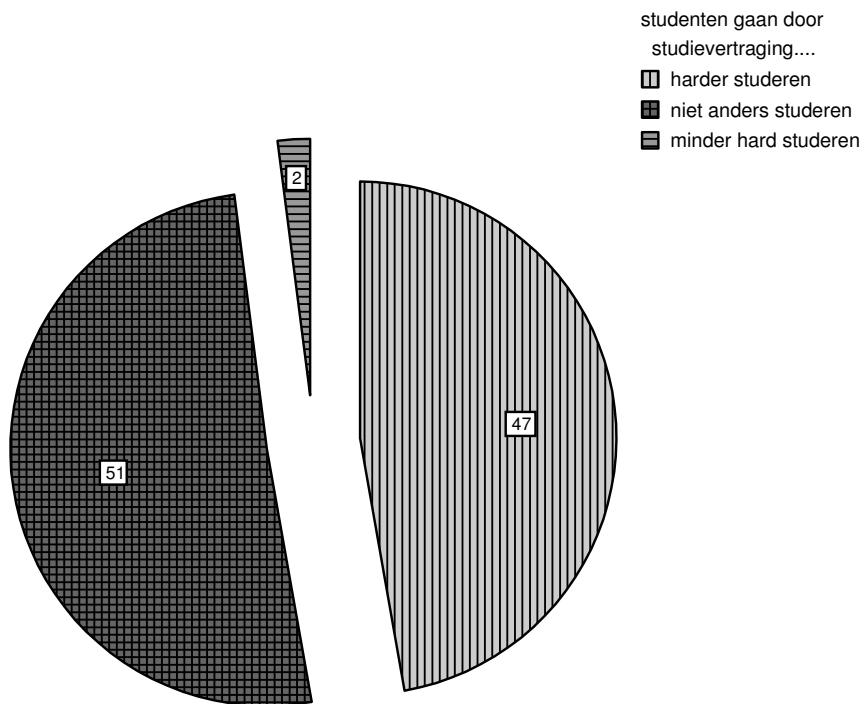
Bijna 45% van de ondervraagde studenten geeft aan de studiedruk die de studie met zich mee brengt als hoog tot zeer hoog te ervaren. Terwijl nog eens 44% de studiedruk van gemiddeld niveau vindt. De overige 11% kwalificeert de studiedruk als laag of zelfs zeer laag. Op te merken valt dat na uitsplitsing op wel of geen studievertraging de beide groepen gelijk scoren op de mate van ervaren studiedruk.

Olly Akkerman (20), tweedejaarsstudente ANPT, besteedt elke week gemiddeld dertig uur aan zelfstudie, naast de 12-14 uur college die ze per week volgt. Elke vrijdag heeft ze een tentamen taalverwerving over de stof die in die week behandeld is. 'Dat is ontzettend zwaar, maar het kan niet anders want je hebt die

vakken nodig, ze willen taalverwerving er in het eerste jaar gewoon goed doorheen rammen.'

Redenen van Studievertraging

Studievertraging kan invloed hebben op toekomstig studiegedrag van studenten. Het kan een reden zijn om harder te gaan studeren, zodat de opgelopen vertraging wordt ingehaald, maar het kan net zo goed een reden zijn om minder hard te gaan studeren, bijvoorbeeld om aan het einde van de (bachelor)studie precies op een afgerond jaar vertraging uit te komen en op die manier in de reguliere septembermaand aan een master te beginnen. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat van de studenten die hebben aangegeven studievertraging te hebben opgelopen, 47,2% zegt hierdoor harder te gaan studeren. De grootste groep echter (50,8%) zegt niet anders te gaan studeren. Het percentage studenten dat aangeeft minder hard te gaan studeren is klein, en bestaat uit slechts 2,0%.

Figuur 2. Wat doen studenten met vertraging; minder, meer of evenveel studeren?

De motivaties van de studenten om harder of juist minder te gaan studeren zijn zeer divers. Studenten die niet anders gaan studeren voeren echter vaak aan dat zij naast de studie ook nog andere dingen willen doen. Diegene die wel harder gaan studeren willen juist wel proberen de opgelopen schade in te halen, om zo alsnog op tijd af te studeren.

Er zijn allerlei factoren die invloed kunnen hebben op de studievoortgang van de student. Om hiervan een beeld te krijgen is aan de student gevraagd welke factoren naar *hun mening* invloed hebben gehad op de studievoortgang.

Als het gaat om bezigheden, die invloed hebben gehad op de studievoortgang van studenten, is er echter geen sprake van één activiteit die er uit schiet. Werk of bijbaantjes hebben voor 32,5% van de ondervraagde studenten een beetje invloed gehad op hun studievoortgang en voor 9,9% heeft dit heel erg veel invloed gehad op de studieduur. Voor 39,2% van de ondervraagde studenten met werk of een bijbaantje heeft dit naar eigen zeggen nooit invloed gehad op hun studieduur. Overigens hebben niet alle studenten werk of een bijbaantje, zo gaf 13,8% van de ondervraagde studenten aan dat deze vraag niet op hen van toepassing was.

Olly Akkerman (20), tweedejaarsstudente ANPT, past een keer per week een middag en een avond op kinderen van een gezin. Ze geeft aan geen tijd te hebben voor een zwaardere bijbaan, omdat ze niet wil dat haar studie daaronder zou lijden. Om rond te komen springen haar ouders bij wat betreft de huur van haar kamer en het betalen van collegegeld en boeken.

Activiteiten binnen een studentenvereniging of studentenorganisatie hebben voor 23,3% van de ondervraagde studenten een beetje invloed gehad op hun studieduur, daarnaast geeft 16,6% aan dat deze activiteiten heel veel invloed hebben gehad op hun studieduur. Voor 29,0% van de ondervraagde studenten hebben activiteiten binnen een studentenvereniging of studentenorganisatie nooit invloed gehad op hun studieduur. Op 26,7% van de ondervraagde studenten was deze vraag naar eigen zeggen niet van toepassing.

Voor Tom Jonker heeft zijn lidmaatschap van het USC invloed gehad op zijn studieduur. 'Ik heb bepaalde vakken niet gehaald en door mijn functie als rector heb ik een tijdje niet kunnen studeren.'

Ook hobby's kunnen studievertraging veroorzaken, zo geeft 39,7% van de ondervraagde studenten aan dat dit het geval is. Voor 11,5% geldt dat dit zelfs heel erg het geval is. Een kleine meerderheid (40,9%) geeft aan dat hobby's nog nooit invloed hebben gehad op hun studieduur. Daarnaast gaf 2,7% van de studenten aan dat deze vraag niet van toepassing was, 1,2% wist geen antwoord te geven op deze vraag.

Een andere activiteit die invloed zou kunnen hebben op de studieduur van de student, is het uitgaan. Bijna de helft (47,3%) van de studenten geeft aan dat uitgaan nooit invloed heeft gehad op de studieduur. Daarnaast is 34,5% van de ondervraagde studenten van mening dat uitgaan toch een beetje invloed heeft gehad en 8,1% geeft aan dat uitgaan heel erg invloed heeft gehad op de studieduur. Deze vraag was naar eigen zeggen op 4,9% van de ondervraagde studenten niet van toepassing, en 1,2% van de studenten wist geen antwoord te geven.

Trudi Miltenburg, studieadviseur Diergeneeskunde, 'Ik ben me ervan bewust dat een eerste jaar diergeneeskunde best wel zwaar is voor studenten. Omdat Diergeneeskunde in Nederland alleen in Utrecht wordt aangeboden komen er veel studenten van ver weg. Ze moeten dus het huis uit en op kamers, alles ineens zelf

regelen en worden vaak lid van een vereniging. Deze factoren bij elkaar, en het feit dat Diergeneeskunde een zware studie is, zorgen vaak voor vertraging bij eerstejaars studenten. Wel is dit vaak een tijdelijke vertraging, men haalt het wel weer in als ze aan het nieuwe leven gewend zijn'

Naast de genoemde activiteiten zijn er ook andere factoren die invloed kunnen hebben op de studieduur van studenten.

Op de vraag of het steeds niet halen van bepaalde vakken invloed heeft gehad op de studieduur, antwoordde 39,4% van de studenten dat dit een beetje het geval was. Voor 12,4% gold zelfs dat bepaalde vakken die steeds niet gehaald werden heel veel invloed hebben gehad op hun studieduur. Het percentage dat aangaf dat het steeds niet halen van bepaalde vakken nooit invloed heeft gehad op hun studieduur was 28,4%. (Niet van toepassing was deze vraag op 15,5% van de ondervraagde studenten en 0,3% wist geen antwoord te geven).

Marijn Smeets noemt 2 redenen die volgens haar vaak ten grondslag liggen aan studievertraging. Ten eerste is dit de verkeerde studiemethode, die samenhangt met de houding van de student. Ten tweede noemt zij de verkeerde studiekeuze, vooral bij TCS. 'TCS is nogal breed, met veel keuzevrijheid, hierdoor zitten er standaard vrij veel twijfelaars tussen de beginners van deze studie. Ook zijn er studenten die te weinig tijd in de vakken steken, dit is met name bij de taalverwervingsvakken het geval.'

Andere mogelijke factoren die leiden tot studievertraging kunnen psychische en/of lichamelijke klachten zijn. Voor het grootste deel van de studenten (38,1%) was deze vraag niet van toepassing. Van de studenten die deze vraag wel op zichzelf van toepassing vonden gaf 27,5% aan dat psychische en/of lichamelijke klachten nooit invloed hebben gehad op hun studieduur. Hier tegenover staat een percentage van 18,8% dat aangeeft dat dit soort klachten een beetje invloed hebben gehad en 11,2% dat aangeeft dat deze klachten heel veel invloed hebben gehad op hun studieduur.

Een top drie van veroorzakers van studievertraging volgens de studenten ziet er, op basis van hierboven vermelde gegevens, als volgt uit¹:

1. 'Struikelvakken'
2. Hobby's
3. Uitgaan

Frank van der Salm, docent Economie, heeft een duidelijk idee over redenen van studievertraging: 'Ik geloof dat er verschillende redenen zijn. Zo zijn er bepaalde struikelvakken, bij mijn opleiding bijvoorbeeld hebben we in het eerste jaar twee moeilijke vakken, wiskunde en statistiek, ik geloof best dat mensen hierdoor vertraging oplopen. Verder denk ik dat nevenactiviteiten, zoals een bestuursjaar of bijbaantje nogal eens vertraging opleveren. Dit soort vertraging is niet erg, het kan alleen maar helpen in de toekomst. Overigens heb ik het idee dat economiestudenten relatief veel van dit soort dingen doen.' Van der Salm voegt hier wel aan toe: 'Natuurlijk is er altijd nog een groep van "bankhangers", dit soort vertraging is wel erg zonde, maar deze groep zal er altijd zijn. Het draait allemaal om discipline en planning.'

---

¹ Berekend op basis van een sommatie van de categorieën 'ja een beetje' en 'ja heel erg' over het valide percentage cases.

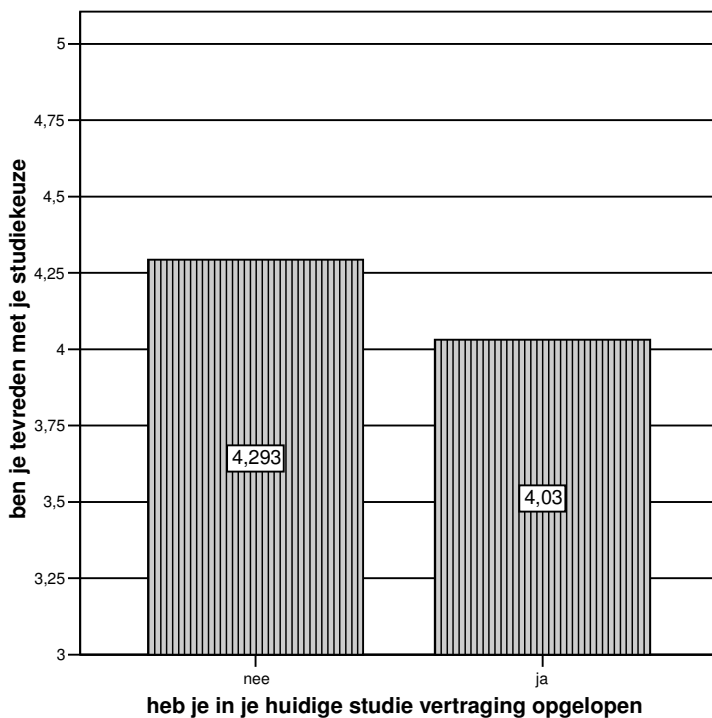
Studiekeuze en tevredenheid

Uit de Derdejaarsenquête 2005 voor de Universiteit Utrecht blijkt dat de student zijn opleiding over het algemeen als goed ervaart. Binnen onze vragenlijst is niet zozeer gevraagd naar tevredenheid ten aanzien van de studie, maar wordt gevraagd naar de tevredenheid over de studiekeuze. Het gemiddelde binnen de steekproef komt hierbij neer op een 4,2 op een schaal van 5. Een 4 staat hierbij voor tevreden, een 5 voor zeer tevreden.

Veelgenoemde redenen van tevredenheid met de studiekeuze zijn (in willekeurige volgorde):

- De studie sluit aan bij de interesses en vakken worden als interessant ervaren
- De studie voldoet aan de verwachtingen van de student
- De student ervaart vakgenoten als "leuke mensen"

Wordt binnen de steekproef een onderscheid gemaakt tussen studenten met en zonder vertraging dan blijkt dat de studenten met vertraging minder tevreden zijn over hun studiekeuze dan degenen die geen vertraging hebben opgelopen (een score van 4,3 uit 5 voor studenten zonder vertraging, tegen 4,0 voor studenten met vertraging). Het is echter lang niet altijd het geval dat studenten die vertraging hebben opgelopen dit aan hun studie wijten.

Figuur 3. Mate van tevredenheid over de studiekeuze.

2.2.2 Activiteiten naast de studie

Nevenactiviteiten

In de afgelopen tien jaar zijn er verscheidene onderzoeken gedaan naar het verband tussen de activiteiten van studenten tijdens de studententijd en hun verdere loopbaan.

In 1995 heeft het opinieblad Elsevier in samenwerking met het marktonderzoeksbureau NIPO een onderzoek gedaan naar de beoordeling van toekomstige werknemers uit het Hoger Onderwijs door het bedrijfsleven. De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek was dat het diploma een toegangsbewijs is tot de arbeidsmarkt, maar dat het uiteindelijk draait om de persoonlijkheid en de activiteiten naast een studie van een student.

Het Ministerie OC&W heeft zes jaar na dit rapport een vervolgonderzoek vervaardigd, *'Transitie van opleiding naar werk van afgestudeerden in het Hoger Onderwijs in internationaal perspectief'*. Ook heeft de VSNU zich de afgelopen jaren veelvuldig met dit onderwerp beziggehouden. Dit komt onder andere tot uiting in het onderzoek: *'WO-monitor, arbeidsmarktsucces van academici: verschillen en determinanten'* uit 2003.²

Vorig jaar (2005) heeft de Landelijke Kamer van Verenigingen (LKvV)³ een onderzoek vervaardigd getiteld: *'Brug tussen student en bedrijfsleven'*. Een rapport dat laat zien welke de kwaliteiten en eigenschappen van belang zijn bij de selectie van sollicitanten in het bedrijfsleven. De achtergrond van dit onderzoek kan gevonden worden in de plannen van Staatssecretaris Mark Rutte en de daarmee opkomende negatieve gevolgen voor het studentenactivisme in Nederland. De belangrijkste conclusie uit dit rapport is dat de meeste bedrijven veel belang hechten aan nevenactiviteiten. Studierichting, communicatieve en sociale vaardigheden, maar ook presentatie zijn de belangrijkste selectiecriteria. Het bedrijfsleven verwacht dat deze verschillende vaardigheden worden opgedaan door activiteiten die de student naast zijn studie ontplooit. Het lijkt niet belangrijk te zijn wat de student gedaan heeft, mits hij of zij maar kan aangeven dat er daadwerkelijk iets is geleerd.⁴ De recruiter van het Ministerie van Financiën geeft zelfs in het rapport te kennen: 'als je helemaal niets hebt gedaan en je komt bij ons met een leeg cv, dan houdt het op'.⁵

De studenten van de Universiteit Utrecht lijken zich bewust van deze beoordeling vanuit het bedrijfsleven. Slechts 7,8% van alle ondervraagde studenten denkt dat toekomstige werkgevers geen belang hechten aan nevenactiviteiten op het CV van een student. 16% antwoordt neutraal, terwijl méér dan 60% van de ondervraagde studenten heeft kenbaar gemaakt te denken dat er daadwerkelijk via deze criteria geselecteerd wordt.

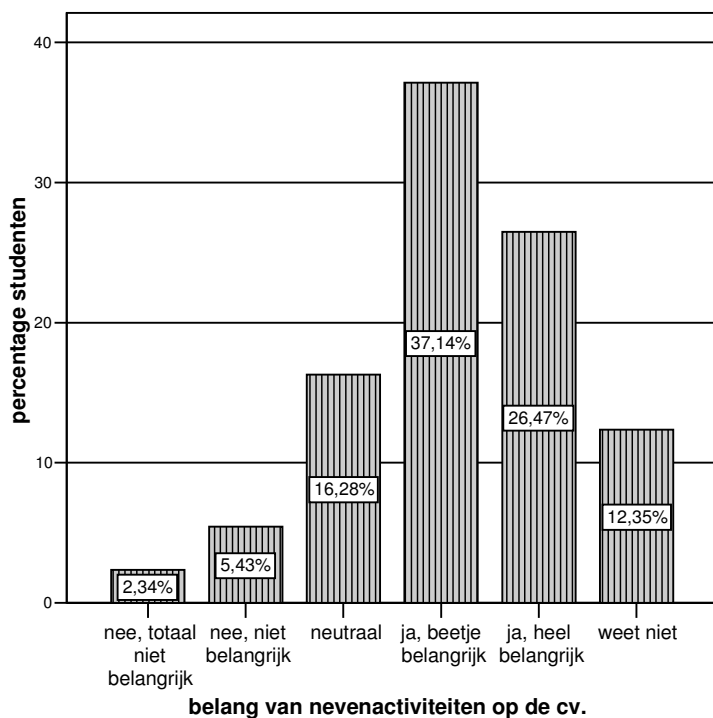
---

² Landelijke Kamer van Verenigingen, *Brug tussen student en bedrijfsleven*, Utrecht 2005, pp. 8-10

³ De Landelijke Kamer van Verenigingen (LKvV) is het overkoepelend orgaan van 47 studentengezelligheidsverenigingen in Nederland en vertegenwoordigd daarmee zo'n 40.000 studenten.

⁴ Idem, p. 30

⁵ Idem, p. 23

Figuur 4. Nevenactiviteiten op de cv.

Lidmaatschap van een studentenvereniging

Tom Jonker (22), vijfdejaarsstudent Rechtsgeleerdheid, is momenteel Rector van het USC. Ondanks zijn lidmaatschap en huidige functie denkt hij niet dat toekomstige werkgevers het belangrijk vinden dat een student lid is geweest van een gezelligheidsvereniging. Ervaring op bepaalde gebieden noemt Jonker echter wel als kritiekpunt. Zijn nevenactiviteiten hebben hem dingen geleerd die hij binnen zijn studie niet vond: 'Rechten is heel breed, na je studie kun je dus heel veel kanten op, door mijn bestuurservaring heb ik doeltreffend dingen geleerd voor de toekomst; zoals: nee zeggen, werken in een team en een leidinggevende rol vervullen. Een studiediploma geeft alleen aan dat je hersens hebt.'

Van de 1077 ondervraagde studenten is tweederde (59,5%) lid van een studentengezelligheids-, studie- en/of sportvereniging. Het aantal studenten dat zegt zijn studie te laten beïnvloeden door zijn lidmaatschap is nagenoeg gelijk aan het aantal dat zijn studie nooit heeft laten beïnvloeden door het lidmaatschap. Beide groepen tellen ongeveer een percentage van 40%. Van alle geënquêteerde studenten zit 5,4% in het bestuur van een studentenvereniging en 21,5% in een commissie.

Slechts twee van de zestien geënquêteerde docenten is het oneens met de stelling: 'Nevenactiviteiten zoals commissiewerk of bestuursjaren vormen een essentieel onderdeel van de academische vorming van de student'.

Annemieke Hoogenboom, docente Kunstgeschiedenis, 'Een studentenvereniging is toch een soort bouwsteen van de samenleving, een wereld in het klein, en daarom is het goed om jezelf als student hierbinnen te ontplooien.' Toch zou zij graag zien dat dit gebeurt in de lijn van de studie. Het portfolio zou een goede mogelijkheid kunnen zijn om deze activiteiten kenbaar te maken volgens Hoogenboom en dient dan ook verder bekeken te worden.

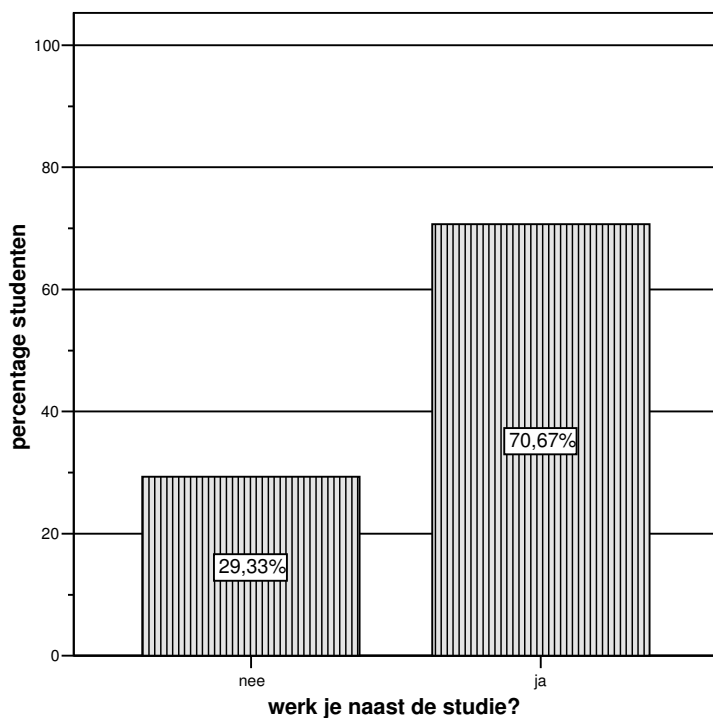
De helft van de ondervraagde studieadviseurs (zeven personen) was het eens met de stelling: 'Nevenactiviteiten zoals commissiewerk of bestuursjaren vormen een essentieel onderdeel van de academische vorming van de student.' Slechts twee studieadviseurs waren het oneens met deze stelling.

Trudi Miltenburg, studieadviseur Diergeneeskunde, is echter verdeeld over deze stelling. Ze vindt het belangrijk dat een student iets naast zijn studie heeft gedaan, maar wat haar betreft 'kan dit net zo goed een bestuursjaar zijn van een volleybalvereniging of vrijwilligerswerk in een bejaardentehuis'. Studievertraging is wat haar betreft alleen nuttig als de student iets geleerd heeft tijdens nevenactiviteiten, 'als iemand alleen een jaar achter de tap heeft gestaan is dat wel een beetje jammer.'

Bijbaantjes

David Onland (30), derdejaarsstudent Geschiedenis, is zich er van bewust dat zijn studie soms op nummer twee staat, met name dit collegejaar. Hij zit in het bestuur van UHSK, de Utrechtse studievereniging van geschiedenis, en bekleedt daar de functie van Commissaris van Onderwijs. Ondanks dat hij door veel activiteiten soms een hoorcollege of werkgroep overslaat is Onland wel van mening dat het lidmaatschap van UHSK een positieve bijdrage aan zijn studie levert. Naast studietechnische voordelen (zoals het uitwisselen van proeftentamens of het gezamenlijk studeren) biedt de vereniging tevens de mogelijkheid voor het maken van plezier en het leggen van sociale contacten. 'Je ontmoet sneller mensen binnen deze massale studie.' Onland werkt naast zijn studie als magazijnmedewerker bij een supermarkt. Deze parttime baan is nodig om zichzelf in levensonderhoud te voorzien en om zijn studie te bekostigen. Hij werkt gemiddeld tweeëntwintig uur per week.

Van de 1077 Utrechtse studenten die geënquêteerd zijn heeft ongeveer eenderde (70,7%) een bijbaan naast zijn of haar studie. Binnen deze groep geeft meer dan 40% (42,4%) aan hinder te ondervinden met het combineren van baan en studie. Het gemiddeld aantal uren dat gewerkt wordt ligt op 9,8 uur per week.

Figuur 5. Studeren en werk naast de studie

Hobby's en uitgaan

Studeren betekent voor de meeste studenten meer dan alleen met de neus in de boeken zitten. Naast een eventueel lidmaatschap van een studentenvereniging ontplooiën studenten vaak verschillende hobby's en besteden zij meerdere uren per week aan uitgaan.

Slechts 1,5% van de ondervraagde studenten zegt geen tijd per week aan een hobby te besteden. Ongeveer 40% van de ondervraagden besteedt tussen de zes en tien uur per week aan zijn of haar hobby.

Tom Jonker (22), vijfdejaarsstudent Rechtsgeleerdheid, heeft in zijn eerste jaar zeer intensief gehockeyd. 'Meestal vier keer in de week trainen en dan in het weekend nog een wedstrijd.'

7,4% van de ondervraagde studenten claimt nooit uit te gaan. Ongeveer 80% (79,2%) gaat tussen de één en tien uur per week uit. Deze uren zijn inclusief de uren die de student eventueel op zijn of haar vereniging doorbrengt.

Joanneke Krämer (21), derdejaarsstudent Onderwijskunde, is lid van de studentengezelligheidsvereniging Biton en spendeert haar meeste uitgaansuren daar (zo'n twee avonden per week). Dit lidmaatschap heeft Krämer, naar eigen zeggen, in haar studiejaren niet echt beïnvloed. 'Alle activiteiten worden wel rondom je colleges georganiseerd, studievertraging komt denk ik vooral doordat studenten liever andere, leukere, dingen doen. Maar lidmaatschap vergroot natuurlijk wel het aanbod van leuke dingen.'

2.3 Bevindingen naar aanleiding van het congres

Op 3 maart 2006 is er naar aanleiding van de eerste resultaten uit het onderzoek van Stichting O.E.R. naar studievertraging een congres georganiseerd. Op dit congres is onder andere een discussie gevoerd rondom een zestal stellingen die betrekking hebben op studievertraging.

Het panel bestond uit de volgende personen:

- Evelien van Roenburg, voorzitter van het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO)
- de heer Arthur van Leeuwen, projectleider research van het opinieblad Elsevier
- de heer Bob de Graaff, hoogleraar binnen het instituut Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht
- de heer Jan Nedermeijer, hoofd van de afdeling Hoger Onderwijs van het Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing (ICLON) van de Universiteit Leiden.

Stelling 1.

De Universiteit Utrecht moet de ECTS-grens voor Bindend Studieadvies verhogen van 30 naar 45 ECTS, om zo studievertraging in het eerste jaar tegen te gaan.

Bindend Studieadvies is geen beginnende motivatie. De Graaff vindt het dan ook belangrijk om aankomende studenten vooraf goed te informeren over de studie die ze willen kiezen: 'waarom begin je aan deze studie en waar wil je ermee heen'? Een grens van 30 ECTS zou kunnen betekenen dat studenten alleen hard werken tot dat ze deze grens hebben behaald. Nedermeijer: 'De student van tegenwoordig, is een calculerende student. Een eventuele achterstand dient in de komende jaren ingehaald te worden'; volgens Nedermeijer 'een haast onhaalbare taak'. Veel panelleden, maar ook participanten uit de zaal vinden het wenselijk als de grens daadwerkelijk wordt verhoogd. De Graaf merkt op dat de faculteit Geschiedenis volgend studiejaar waarschijnlijk haar grens zal verhogen van 30 naar 37,5 ECTS.

Wel is men het er over eens dat de hoogte van deze grens te bepalen is per opleiding. Er moet geen veralgemenisering komen, sommige studies zijn nu eenmaal zwaarder dan andere. Daarbij lijkt het ook logisch dat studenten in het eerste jaar vaak erg moeten wennen aan hun nieuwe leven en dat een lidmaatschap van een studentenvereniging ook de studieresultaten kan belemmeren. Dit laatste wil niet zeggen dat het panel tegen het actieve lidmaatschap is. Integendeel zelfs. Van Roenburg: 'ik ben voor studievertraging, mits deze wordt ingevuld met zinvolle activiteiten waarbinnen de student zichzelf kan ontplooiën. Te snel afstuderen kan betekenen dat de student beperkt de mogelijkheid heeft gehad om zich academisch te ontwikkelen'. De zaal is hier over verdeeld, zo meent een studente: 'studeren gaat in beginsel wel om studeren en niet om zo veel mogelijk naast je studie te doen'.

Een alternatief voor BSA zou volgens Van Leeuwen meer contacturen zijn voor opleidingen die er niet veel aanbieden, zoals bijvoorbeeld de letterenstudies. 'Hoe meer uren, hoe meer betrokkenheid'.

Stelling 2.

De Universiteit Utrecht moet nog meer studiebegeleiding gaan geven om studievertraging tegen te gaan.

Als er vertraging door technische redenen wordt opgelopen dient er wel meer begeleiding te komen, aldus van Roemburg. Zij benadrukt wederom dat studievertraging met een reden in haar opinie niet erg is.

Door de invoering het Bachelor-Master systeem in 2002 kan een beetje vertraging echter een heel jaar vertraging betekenen. Een algemene opvatting vanuit zaal en panel is dat de overgang nog steeds niet soepel verloopt, en dat dit nog onder de noemer van 'kinderziekte' valt. Helaas heeft dit een demotiverende werking voor de student. Een studieadviseur vanuit de zaal merkt op dat het daarom ook wenselijk is als bijvoorbeeld alle masters twee instroommomenten aanbieden, dan kan de schade nog beperkt worden.

Er dient daarnaast gezocht worden naar een actievere vorm van onderwijs. Studies zouden daarbij kleinschaliger ingericht dienen te worden, er is nu te veel keus en te weinig informatie. Van Leeuwen vindt dat er te veel 'te brede' studies zijn. Studenten kunnen er alle kanten mee op en dit laat twijfel toenemen. Nedermeijer is van mening dat als de studenten niet uitgedaagd worden, het enthousiasme vanzelf af zal nemen.

Wellicht zou het tutorsysteem daarom verplicht gesteld kunnen worden. Tutoren zijn namelijk altijd docent, een consequentie is dan wel dat het aantal docenten omhoog moet. De Graaf deelt deze mening en merkt daarnaast op dat het tutorsysteem bij Geschiedenis naar behoren functioneert, maar dat studenten gewoon niet 'betuttelt' willen worden. Verplichting van de student lijkt dus niet de juiste oplossing. De zaal en het panel zijn het er wel over eens dat de begeleiding omtrent studievertraging beter zou kunnen. Wel dient te worden opgemerkt dat de behoefte van de student na een eerste jaar afneemt en dat ze vaak informatie willen vergaren via de studieadviseur die ook gemakkelijk van het internet of via een informatiebrochure te verkrijgen is. De algemene conclusie bij deze stelling is dat het bieden van mogelijkheden door de universiteit en verschillende faculteiten boven eventuele nieuwe verplichten voor de student gesteld dienen te worden.

Stelling 3.

Het stimuleren van nevenactiviteiten onder haar studenten, zoals bestuurs- en commissiewerk, is een kerntaak van de Universiteit Utrecht.

Panel en zaal zijn het met elkaar eens dat bestuurs- en of commissiewerk niet als enige activiteiten onder het kopje nevenactiviteiten vallen, men kan nog zoveel meer doen. Extra vakken volgen of een tweede studie volgen is ook heel belangrijk. 'Het gaat om competenties ontwikkelen', aldus Van Leeuwen. Wel is het overgrote deel van de zaal van mening dat de universiteit zowel bestuurs- en commissiewerk dient te faciliteren. Zoals het ter beschikking stellen van commissiekamers en bestuursbeurzen. Van Leeuwen is een groot voorstander van het Amerikaanse systeem waar de student verplicht wordt gesteld om vrijwilligerswerk te ondernemen en zich te ontplooien binnen culturele activiteiten (toneel, muziek etc). Dit gebeurt ook bij het Utrechtse University College. 'Hobby's moeten worden ontplooit tot context', aldus Van Leeuwen. Hij is van mening dat de Nederlandse Universiteiten zich meer zouden moeten richten op de sociale ontwikkelingen van de student. Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat de kerntaak

van de Universiteit Utrecht het geven van onderwijs en het stimuleren van onderzoek is en moet blijven. 'Nevenactiviteiten maken deel uit van ieders vrije tijd, de kerntaak blijft onderwijs en onderzoek'. Nedermeijer zou het een aanwinst vinden als Nederlandse universiteiten zich in beginsel zouden richten op het verschijnsel 'Research community', 'zo kunnen studenten vanaf het begin van hun studie meemaken wat onderzoek doen echt betekent'.

Stelling 4.

De Universiteit Utrecht moet ingrijpen als een student door nevenactiviteiten te veel studievertraging oploopt.

Het panel en de zaal delen de mening dat het participeren in nevenactiviteiten primair de verantwoordelijkheid is van de student zelf. Problemen signaleren en oplossen in het leersysteem behoren wel tot de kerntaak van de Universiteit. Een belangrijk probleem van tegenwoordig is bijvoorbeeld dat steeds meer studenten anderhalf jaar willen doen over hun master in plaats van de voorgeschreven één jaar.

Iedereen is het er ook over eens dat nevenactiviteiten bevorderlijk kunnen zijn voor een studie als het aansluit op het academisch programma. Studenten ontplooiën zich dan voor de toekomst. Vanuit de zaal komt de opmerking dat Universiteit Utrecht bepaalde nevenactiviteiten meer zou moeten stimuleren. Er zouden hogere beurzen en meer werkkamers voor commissies beschikbaar moeten worden gesteld.

Tot slot wordt er vanuit de zaal de opmerking geplaatst dat de UU best eisen mag stellen aan de student. 'Als de student onderwijs kan bedingen, dan kan een universiteit ook eisen dat hier zorgvuldig en wel doordacht mee om wordt gegaan'.

Stelling 5.

Het tutorsysteem zorgt niet voor extra binding met de Universiteit.

De Graaff merkt op dat financiële ontwikkelingen kunnen leiden tot vermindering van de kleinschaligheid van een studie. 'Als er minder geld beschikbaar is, is er ook minder mogelijk'. Tevens merkt hij op dat binding aan een opleiding ook samenhangt met de behoefte van een student. "Verplicht koffiedrinken" ervaart de student als vervelend en betuttelend.

De algemene vraag luidt dan ook: hoe kun je kleinschaligheid bewaren in een massale studie? Een oplossing zou kunnen liggen in een toename van feedback op presentaties, papers en essays. Het tutorsysteem zou in de toekomst niet alleen gericht moeten zijn op vaardigheden van de student. Een advies vanuit de zaal: 'maak het een leuke activiteit en stimuleer de studenten om deel te nemen en informatie te delen'. Een tweede advies vanuit de zaal is dat het tutoraat verplicht gesteld zou moeten worden voor de docent. De rol van een tutor zou met name bij studies met weinig contacturen zwaar kunnen wegen, want kleinschaligheid is gewoon niet altijd haalbaar binnen een studie.

Nedermeijer merkt op dat er in Leiden een zogenaamde door docenten begeleide mentorgroep bestaat. Hij merkt op dat er in het huidige onderwijssysteem simpel gezegd 'gewoon meer tijd nodig is om studenten aan het werk te houden'.

Stelling 6.

Studenten kennen de weg naar hun studieadviseur niet.

De rol van de studieadviseur schijnt van oudsher bij alle studies gepromoot te worden vanaf het eerste jaar, echter is er met het Ba-Ma systeem een hoop veranderd. 'De informatiestroom is zo groot geworden dat deze bijna niet meer te behappen is', aldus een studieadviseur uit de zaal. 'Er zijn een hoop nieuwe masters bijgekomen en studieadviseurs kennen vaak niet de inhoud van allemaal'. Zo kan een studieadviseur de student in een enkel geval niet naar behoren begeleiden. Vanuit de zaal komt de opmerking dat een studieadviseur ook niet alles hoeft te weten, maar dat ze moeten weten waar specifieke informatie te vinden is om zo de vrager door te sturen. Ook speelt de rol die een studieadviseur voor zichzelf ziet weggelegd mee, is het wel de taak van een studieadviseur om te adviseren over een master of ligt deze taak bij een vakdocent of toelatingscommissie? De algehele conclusie van deze stelling is dat de studieadviseur primair dient als vangnet. Een vangnet dat de student stimuleert zelfstandig informatie te vergaren. Tutoren spelen hier tevens een grote rol in, deze docenten kunnen de student tot de kern brengen en zouden in de toekomst de studieadviseurs op dit vlak kunnen overstijgen. Het lijkt in het huidige stelsel niet de taak van de studieadviseur om voor een student een beslissing te maken. Van Leeuwen vindt dat de student voor zich zelf moet leren kiezen en in een vroeg stadium moet besluiten: 'wat wil ik?'

De volgende conclusies kunnen worden getrokken uit de zes stellingen van de discussie:

- facilitering vanuit de Universiteit Utrecht is noodzakelijk om ontplooiingskansen voor de student te genereren.
- De rol van de tutor moet geactiveerd en gestimuleerd worden binnen het huidige onderwijssysteem. Daarbij zou de studieadviseur alleen een adviserende rol moeten spelen.
- De student is moeilijk op zijn of haar verantwoordelijkheid te wijzen, wellicht zou de vrijblijvendheid van het studeren *an sich* beperkt kunnen worden om toekomstige studenten te motiveren.

Conclusies en bevindingen

Geprobeerd is het thema *studievertraging* van twee kanten te belichten; enerzijds de kant van de universiteit als onderwijsinstituut en anderzijds de visie van de studenten. De visies van deze twee groepen hoeven niet altijd tegengesteld te zijn, maar met betrekking tot dit thema is er in ieder geval sprake van twee meningen die niet altijd samengaan. Deze tweezijdige blik is ook doorgetrokken in de conclusies ten aanzien van het inhoudelijke deel van dit onderzoek.

Wat zijn de redenen van studievertraging onder studenten aan de Universiteit Utrecht; met deze vraagstelling is Stichting O.E.R. haar onderzoek begonnen. Teruggrijpend op deze vraag kan worden gesteld dat er niet één centraal knelpunt aan te wijzen is. Studenten zelf geven verschillende redenen aan die soms gelegen zijn in de studiegewoonten en soms geweten worden aan de opleiding. Binnen de studie lijkt vaak het gevaar van een sneeuwbaaleffect aanwezig. Wanneer één vak niet gehaald wordt, wordt in een later stadium alsnog geprobeerd om de gemaakte schade in te halen, met soms juist extra vertraging tot gevolg. Veel studenten zijn ook actief naast de studie, op het vlak van ondermeer hobby's en verenigingen. Met name hobby's scoort ook hoog als het gaat om redenen van studievertraging, het lijkt er dan ook op dat het voor de student soms moeilijk kiezen is tussen enerzijds de studie en anderzijds de hobby.

Voor de universiteit lijkt er een taak te liggen in het stroomlijnen van de begeleiding met name in de vorm van het tutorsysteem. Uit de discussie tijdens het congres en diverse gesprekken die naar aanleiding van het onderzoek zijn gevoerd komt naar voren dat dit nog niet overal naar tevredenheid van de betrokken partijen werkt. En dit terwijl een tutor juist een eerste schakel kan zijn binnen het totale proces van begeleiding en zo een beleving van anonimiteit binnen grootschalige opleidingen kan voorkomen.

Op het punt van het BSA lijken er verschillende meningen te bestaan. Zo zien we dat de ondervraagde docenten een andere mening aanhouden dan de studieadviseurs. Vanuit de discussie horen we terug dat BSA geen beginnende motivatie is en dat BSA een calculerende studente wellicht in de hand werkt. Een

vraag die hier naar voren lijkt te komen luidt dan ook wat de reden is dat verschillende betrokkenen een andere mening aanhouden ten aanzien van het BSA.

Gaat het om aanwezigheidsverplichting dan lijken de resultaten duidelijker. De meerderheid van zowel de docenten als de studieadviseurs zijn van mening dat aanwezigheidsverplichting een goed middel is om vertraging tegen te gaan. Verstandig op dit vlak is wellicht het verplicht stellen van aanwezigheid bij de typische struikelvakken binnen de verschillende opleidingen.

Een ander punt dat duidelijk naar voren komt vormen de nevenactiviteiten. In hoeverre is het wenselijk en mogelijk dat studenten zich naast de studie ontwikkelen door middel van actieve inzet binnen verenigingen? Ook als het gaat om als "nuttig" bestempelde bezigheden ontstaat er soms een verschil in wat wenselijk is en wat mogelijk als het gaat om studievertraging. Mogelijkheden tot uitloop van de studie zijn immers beperkt, een beetje vertraging zorgt voor een jaar vertraging wanneer de beoogde master maar één instroommoment per jaar heeft.

Een kritische blik richting het eigen onderzoek is ook gerechtvaardigd. Een gevaar dat altijd aanwezig is bij het vragen naar attitudes en zelfrapportage is het mogelijke verschil tussen wat mensen zeggen wat ze doen en wat ze werkelijk doen. Enerzijds gaat het hierbij om het gevaar van sociaal wenselijke antwoorden, maar is ook het gevaar aanwezig dat studenten hun mening ten aanzien van hun situatie aanpassen aan de stand van zaken. Hierdoor kan een verschil ontstaan tussen bijvoorbeeld werkelijke redenen van studievertraging en de opgegeven oorzaken.

Een tweede kanttekening ten aanzien van de vragenlijst vormt het feit dat alle items binnen de vragenlijst slechts binnen één vraag geoperationaliseerd zijn. Hierin schuilt het gevaar dat niet alle onderwerpen op de juiste manier geoperationaliseerd zijn. Hierop valt echter af te dingen dat wanneer de resultaten binnen dit onderzoek worden vergeleken met overeenkomstige items binnen met name de monitoren onder studenten aan de UU, items als tevredenheid en studie-inzet binnen deze studie vaak overeenkomstige resultaten in vergelijking met de genoemde studies tonen.

Ook aandacht verdient de wijze waarop de vergaarde informatie is gebundeld binnen dit rapport. Op dit punt hebben is ervoor gekozen om niet een verslag te presenteren als in de zin van een typische monitor of een beschrijvend rapport. Het streven is geweest om een mix te creëren van 'droge' kwantitatieve cijfers en meer verhalende of kwalitatieve informatie uit discussie en interviews, met als doel een makkelijk leesbaar verslag aan te bieden.

Een blik werpend op de totale studie kan worden gesteld dat het om een breed onderzoek gaat. Studievertraging en verwante thema's zijn betrokken en behandeld op een brede schaal, daar waar de verschillende thema's ook ieder apart onderzocht zouden kunnen worden. Voor deze opzet is bewust gekozen, dit mede omdat vooraf weinig bekend was aangaande het thema. Een nadeel dat zich aandient bij deze benadering is dat alle thema's slechts licht aangeroerd kunnen worden.

Tot besluit; de breedte van onderliggende studie biedt echter ook handvatten voor vervolgonderzoek. Zo blijkt betrokkenheid van studenten bij hun opleiding, vakgebeid en de universiteit een thema dat frequent ter sprake komt in gesprek en discussie, ook als het gaat om een thema als studievertraging. En ook niet louter het ter discussie stellen van, maar juist het voeren van een constructieve discussie aangaande systemen als 'de tutor' vormen mogelijkheden voor nader onderzoek. In die zin is dit rapport geen eindpunt maar hopelijk veel meer een opmaat van een kritische én constructieve houding, van stichting O.E.R. in het bijzonder, maar juist ook de student in het algemeen richting het geboden onderwijs.

Nawoord

Stichting O.E.R. sluit met dit onderzoeksrapport *Studievertraging? Lekker belangrijk!* het jaar 2005-2006 af. Een jaar, waarin Stichting O.E.R. na haar herstructurering, weer een duidelijk beleid wist te formuleren en zichzelf als organisatie binnen de structuur van de Universiteit Utrecht (UU) weer op de kaart wist te zetten. Een jaar waarop het bestuur met gepaste trots terug kan kijken.

Dit onderzoeksrapport was nooit mogelijk geweest zonder de hulp van een aantal medewerkers en studenten van de UU. Wij willen daarom van deze gelegenheid gebruik maken een dankwoord uit te spreken. In de eerste plaats aan Carla Kuijpers (Studentenservice). Zij heeft zich de afgelopen jaren hard gemaakt voor Stichting O.E.R. Dankzij haar steun heeft Stichting O.E.R. inmiddels een frisse doorstart kunnen maken.

Ten tweede willen wij Felipe Salve (Onderwijs & Onderzoek) bedanken, die het afgelopen jaar een grote steun voor ons bleek te zijn, voor, tijdens en na de uitvoer van ons onderzoek.

Tevens willen wij Eline den Boer (Onderwijs & Onderzoek), Marie-Jet Fennema (ACKO), Joop Hox (vakgroep Methoden & Statistiek, faculteit Sociale Wetenschappen) en Albert Pilot (ACKO) bedanken voor het meedenken hoe en waar het beter zou kunnen en het meewerken aan het onderzoek.

Ook willen wij alle studenten, docenten en studieadviseurs die de tijd hebben genomen onze enquêtes in te vullen bedanken. In het bijzonder willen wij diegenen bedanken, die hebben meegewerkt aan de interviews. Deze interviews beschouwen wij niet alleen als een factor die de leesbaarheid van dit rapport vergroot, maar ook als een verrijking van ons onderzoek.

Onze dank gaat tevens uit naar de leden van onze Raad van Advies, die ons met raad en daad terzijde hebben gestaan het afgelopen jaar.

Ten slotte willen wij de studieverenigingen en studentenorganisaties bedanken voor alle betrokkenheid die zij het afgelopen jaar hebben getoond.

Wij hopen dat u dit rapport met genoeg hebt gelezen,

Het XVIIe Bestuur der Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport,

Mignon de Wilde - voorzitter
Sarah Heyse - secretaris
Robert de Vries - penningmeester
Johan van Rooi - onderzoekscoördinator

Literatuur

- *Brug tussen student en bedrijfsleven*. Landelijke Kamer van Verenigingen. Utrecht, 2005.

- *Derdejaarsenquête cohort 2002/2003, voor Universiteit Utrecht*. Amsterdam, 2005.

- *Derdejaarsenquête cohort 1997/1998, voor Universiteit Utrecht. Amsterdam, 2000.*
- Salant P. En D. Dillman (1994), *How to conduct your own survey.* John Wiley & Sons, Inc. New York.
- Swanborn P.G. (1988), *Schaaltechnieken: theorie en praktijk van acht eenvoudige procedures.* Uitgeverij Boom, Meppel.

Bijlage I Studentenquête

Enquête

Studievertraging

Niet iedereen haalt zijn studie binnen het aantal jaren dat er voor staat. Dit kan allerlei oorzaken hebben. Wij als Stichting **O**nderwijs **E**valuatie **R**apport willen een duidelijk beeld krijgen van de redenen waarom studenten studievertraging oplopen. Ook wanneer je géén studievertraging hebt opgelopen, is dit voor ons belangrijke informatie, en is het invullen van deze enquête belangrijk! De resultaten van dit onderzoek worden gepresenteerd tijdens een studentencongres op 3 maart in het academiegebouw, hierbij zullen prominenten van binnen en buiten de UU aanwezig zijn, maar jij mag natuurlijk ook komen!

Studie:	Leeftijd:	Geslacht: M / V	woonsituatie: thuiswonend/uitwonend
----------------	------------------	----------------------------------	---

1. Geef hieronder aan hoeveel jaar je studeert aan je huidige opleiding.

Ik volg mijn huidige studie voor het ....^e jaar.

2. Heb je voor je huidige opleiding nog een andere studie binnen het hoger onderwijs (HBO, WO) gevolgd?

- nee
- ja, maar ik heb deze studie voortijdig verlaten
- ja, ik heb een afgeronde WO opleiding
- ja, ik heb een afgeronde HBO opleiding

3. Ben je van plan je huidige bachelor opleiding af te ronden?

- Ja, binnen het aantal jaren dat er voor deze bachelor staat
- Ja, maar niet binnen het aantal jaren dat er voor staat
- Nee, ik ga wisselen van studie
- Nee, ik stop (tijdelijk) met studeren
- Weet ik niet

4. Hoe tevreden ben je met je studiekeuze?

1   2   3   4   5
Zeer ontevreden   Zeer tevreden

5. Waarom ben je wel / niet tevreden? Geef dit kort en bondig weer.

.....

6. Wat vind je van de studiedruk van je studie?

Zeer laag   1   2   3   4   5   Zeer hoog

7. Geef hieronder aan hoeveel officiële contacturen jij gemiddeld hebt per week

Ik heb gemiddeld ..... contacturen per week

8. Geef hieronder aan hoeveel uren jij gemiddeld, naast je officiële contacturen, per week aan je studie besteedt.

Ik besteed naast de reguliere contacturen gemiddeld ..... uren aan mijn studie per week

9. Hoeveel van de officiële contacturen (hoorcolleges, practica enz.) sla je gemiddeld over per week?

- Geen
- <5 uur
- 5-10 uur
- >10 uur

10. Werk je naast je studie?

- Nee
- Ja; gemiddeld.....uur per week

11. Ben je naast je studie actief binnen een studentenvereniging?

(Onder studentenverenigingen verstaan we alle studie- en gezelligheidsverenigingen, sportverenigingen, muziekverenigingen enz.)

- Ik ben geen lid
- Ik ben passief lid
- Ik zit in het bestuur van een studentenvereniging, voor.....uur per week
- Ik zit in een commissie van een studentenvereniging, voor.....uur per week

12. Hoeveel tijd besteed je gemiddeld per week aan hobby's? (zoals sport, muziek maken, vrijwilligerswerk enz.)

.....uur per week

13. Hoeveel tijd besteed je gemiddeld per week aan uitgaan? (dit is inclusief borrelavonden op sociëteit, studievereniging, enz.)

.....uren per week

14. Heb je in je huidige studie vertraging opgelopen?

- Nee > ga door naar vraag 19
- Ja

15. Ik ga door studievertraging.....

- Harder studeren, omdat .....
- Niet anders studeren, omdat .....
- Minder hard studeren, omdat .....

16. Geef aan of, en zo ja in welke mate, de genoemde bezigheden invloed hebben (gehad) op de duur van je huidige studie.

	Nvt.	Nee, nooit	Ja, een beetje	Ja, heel erg	Weet ik niet
Werk of bijbaan	1	2	3	4	5

Bedankt voor het invullen & tot de volgende O.E.R. enquête !!!

Eventuele op- of aanmerkingen met betrekking tot deze enquête:

.....
.....

**Ik wil graag op de hoogte gehouden worden van de activiteiten van Stichting Onderwijs Evaluatie
Rapport door middel van...**

- Mijn email, nl.:.....
- De media (Ublad)
- Lezingen en congressen

Flyers en posters

- De website van het O.E.R. (www.oeronline.nl)
- Ik wil *niet* op de hoogte worden gehouden

Voor meer informatie over dit onderzoek of over Stichting O.E.R. in het algemeen, mail naar oer@studver.uu.nl, surf naar www.oeronline.nl of bel naar 030-2536194.

7. Het verhogen van het aantal contacturen is voor uw opleiding een goed middel om studievertraging tegen te gaan.

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens   6   weet niet

8. Het bindend studieadvies is een effectief middel om studievertraging tegen te gaan.

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens   6   weet niet

9a. Vindt u het een taak van de universiteit om binding te creëren tussen studenten en opleiding?

ja
 nee > ga door naar vraag 10.

9b. En zo ja, vind u dat dit momenteel voldoende het geval is?

nee, de universiteit doet te weinig aan het creëren van binding tussen student en opleiding
 ja, de universiteit doet voldoende aan het creëren van binding tussen student en opleiding

10. Wat vindt u van de algemene studiedruk voor de student aan uw opleiding?

   1   2   3   4   5
 Zeer laag   zeer hoog

11. De begeleiding rondom studievertraging is binnen uw opleiding goed geregeld

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens

12. Nevenactiviteiten zoals commissiewerk of een bestuursjaar vormen een essentieel onderdeel van de academische vorming van de student.

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens

13. Ik krijg voldoende tijd (werkuren) voor de het geven van feedback op opdrachten, toetsen en papers van studenten.

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens

14. Ik krijg voldoende tijd (werkuren) voor de begeleiding van studenten bij scripties, verslagen, presentaties en dergelijke.

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens

15. Een van de taken van de universiteit is het voorkomen van studievertraging onder studenten.

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens

16. De betrokkenheid van de student bij zijn opleiding is over het algemeen laag

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens

17. Studenten die teveel vertraging hebben opgelopen dienen over te stappen naar het Hbo.

sterk oneens   1   2   3   4   5   sterk eens

Bedankt voor het invullen van deze enquête !!!

Eventuele aan- of opmerkingen over deze enquête:

Voor meer informatie over dit onderzoek of over Stichting OER in het algemeen, mail naar oyer@studver.uu.nl, surf naar www.oeronline.nl of bel naar 030-2536194.

Bent u geïnteresseerd in het studentencongres op 3 maart, of wilt u dit zelf bijwonen, stuur dan uw contactgegevens naar oyer@studver.uu.nl.

Bijlage III Vragenlijst studieadviseurs

Studieadviseurs

Studievertraging

Niet iedereen haalt zijn studie binnen het aantal jaren dat er voor staat. Dit kan allerlei oorzaken hebben. Wij als Stichting **O**nderwijs **E**valuatie **R**apport (O.E.R.) willen een duidelijk beeld krijgen van de redenen waarom studenten studievertraging oplopen. Wij doen dit aan de hand van een vragenlijst onder studenten, maar willen ook graag weten wat andere betrokkenen hierover te zeggen hebben. Daarom heeft Stichting O.E.R. deze enquête voor studieadviseurs opgezet. De resultaten van de verschillende onderzoeken worden gecombineerd in een rapportage die in juni zal worden gepresenteerd.

---

1. Voor welke opleiding(en) bent u studieadviseur?

2. Hoeveel afspraken/consulten heeft u gemiddeld per week?

3. Vindt u dat u voldoende tijd krijgt om studenten van goed advies te kunnen voorzien?

- ja, ik heb voldoende tijd om de studenten naar behoren van advies te voorzien
- nee, ik heb doorgaans onvoldoende tijd om de studenten naar behoren van advies te voorzien

4. Studenten weten u als studieadviseur over het algemeen goed te vinden.

	1	2	3	4	5	
6						
sterk oneens	☐	☐	☐	☐	☐	sterk eens
weet niet						

5. De begeleiding omtrent studievertraging is op de Universiteit Utrecht goed geregeld.

	1	2	3	4	5	6	
sterk oneens	☐	☐	☐	☐	☐	☐	sterk eens
weet niet							

6. De universiteit treft voldoende maatregelen/voorzieningen om studievertraging te voorkomen.

	1	2	3	4	5	
sterk oneens	☐	☐	☐	☐	☐	sterk eens
eens						

7. Geef aan wat volgens u de meest voornamelijk redenen van studievertraging zijn (max 3 antwoorden):

- werk
- uitgaan
- nevenactiviteiten
(bestuur/commissies)
- hobby's
- studie is te moeilijk
- psychische/lichamelijke klachten
- te weinig inzet/luiheid
- bepaalde vakken vormen een
struikelblok
- anders, namelijk
- heb ik geen inzicht in

8. Studenten komen vaak met vragen van/over (max 3 antwoorden):

- persoonlijke aard/privé problemen
- studiehouding/studeer advies
- invulling vrije deel
- studievertraging
- stages/buitenland
- studiestop/switch
- mastervoorlichting

- anders, namelijk

9. Het tutorsysteem is een effectief middel om studievertraging tegen te gaan.

1 2 3 4 5 6
sterk oneens   sterk
eens weet niet

10. Aanwezigheidsverplichting is een effectief middel om studievertraging tegen te gaan.

1 2 3 4 5 6
sterk oneens   sterk
eens weet niet

11. Het verhogen van het aantal contacturen is voor mijn opleiding(en) een goed middel om studievertraging tegen te gaan.

1 2 3 4 5 6
sterk oneens   sterk
eens weet niet

12. Het bindend studieadvies is een effectief middel om studievertraging tegen te gaan.

1 2 3 4 5 6
sterk oneens   sterk
eens weet niet

13a. Veel studenten lopen vertraging op als gevolg van onduidelijkheden omtrent de invulling van het major/verplichte deel.

1 2 3 4 5
sterk oneens
sterk eens

13b. Veel studenten lopen vertraging op als gevolg van onduidelijkheden omtrent de invulling van het vrije keuze deel.

1 2 3 4 5
sterk oneens
sterk eens

14a. Vindt u het een taak van de universiteit om binding te creëren tussen studenten en opleiding?

ja
 nee > ga door naar vraag 15.

14b. En zo ja, vind u dat dit momenteel voldoende het geval is?

nee, de universiteit doet te weinig aan het creëren van binding tussen student en opleiding
 ja, de universiteit doet voldoende aan het creëren van binding tussen student en opleiding

Studievertraging? Lekker belangrijk!

15. Nevenactiviteiten zoals commissiewerk of een bestuursjaar vormen een essentieel onderdeel van de academische vorming van de student.

2 3 4 5 1
sterk oneens
sterk eens

Bedankt voor het invullen van deze enquête !

Eventuele op- of aanmerkingen met betrekking tot deze enquête:

Voor meer informatie over dit onderzoek of over Stichting O.E.R. in het algemeen, mail naar oer@studver.uu.nl, surf naar www.oeronline.nl of bel naar 030-2536194.

Studievertraging? Lekker belangrijk!

Bijlage IV Resultaten studentenenquête

1. hoeveel jaren volg je je huidige studie?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	165	15,3	15,4	15,4
	2	423	39,3	39,4	54,7
	3	340	31,6	31,7	86,4
	4	100	9,3	9,3	95,7
	5	22	2,0	2,0	97,8
	6	12	1,1	1,1	98,9
	7	8	,7	,7	99,6
	8	2	,2	,2	99,8
	9	1	,1	,1	99,9
	14	1	,1	,1	100,0
	Total	1074	99,7	100,0	
Missing	System	3	,3		
	Total	1077	100,0		

2. heb je nog andere studie gevolgt voor de huidige studie?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nee	659	61,2	61,5	61,5
	2 ja, maar voortijdig verlaten	234	21,7	21,8	83,4
	3 ja, ik heb een afgeronde WO opleiding	30	2,8	2,8	86,2
	4 ja ik heb een afgeronde HBO opleiding	148	13,7	13,8	100,0
	Total	1071	99,4	100,0	
Missing	System	6	,6		
	Total	1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

3. ben je van plan je huidige studie af te ronden?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 ja, binnen het aantal jaren dat er voor staat	679	63,0	64,1	64,1
	2 ja, maar niet binnen het aantal jaren dat er voor staat	349	32,4	33,0	97,1
	3 nee, ik ga wisselen van studie	4	,4	,4	97,5
	4 nee, ik stop (tijdelijk) met studeren	3	,3	,3	97,7
	5 weet ik niet	24	2,2	2,3	100,0
	Total	1059	98,3	100,0	
Missing	System	18	1,7		
Total		1077	100,0		

4. ben je tevreden met je studiekeuze?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 zeer ontevreden	11	1,0	1,0	1,0
	2 ontevreden	38	3,5	3,5	4,6
	3 neutraal	122	11,3	11,3	15,9
	4 tevreden	459	42,6	42,7	58,6
	5 zeer tevreden	445	41,3	41,4	100,0
	Total	1075	99,8	100,0	
Missing	System	2	,2		
Total		1077	100,0		

5. wat vind je van de studiedruk van je studie?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 zeer laag	8	,7	,7	,7
	2 laag	115	10,7	10,7	11,5
	3 gemiddeld	469	43,5	43,7	55,1
	4 hoog	400	37,1	37,2	92,4
	5 zeer hoog	82	7,6	7,6	100,0
	Total	1074	99,7	100,0	
Missing	System	3	,3		
Total		1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

6. hoeveel officiële contacturen heb je per week?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	3	,3	,3	,3
	2	1	,1	,1	,4
	3	3	,3	,3	,7
	4	33	3,1	3,1	3,7
	5	17	1,6	1,6	5,3
	6	61	5,7	5,7	11,0
	7	2	,2	,2	11,2
	7	19	1,8	1,8	13,0
	8	266	24,7	24,9	37,9
	9	1	,1	,1	37,9
	9	34	3,2	3,2	41,1
	10	106	9,8	9,9	51,0
	11	12	1,1	1,1	52,1
	12	91	8,4	8,5	60,7
	13	8	,7	,7	61,4
	14	30	2,8	2,8	64,2
	15	36	3,3	3,4	67,6
	16	44	4,1	4,1	71,7
	17	2	,2	,2	71,9
	18	19	1,8	1,8	73,6
	19	1	,1	,1	73,7
	20	93	8,6	8,7	82,4
	21	1	,1	,1	82,5
	22	12	1,1	1,1	83,6
	23	2	,2	,2	83,8
	24	13	1,2	1,2	85,0
	25	1	,1	,1	85,1
	25	59	5,5	5,5	90,7
	26	2	,2	,2	90,8
	27	15	1,4	1,4	92,2
	28	14	1,3	1,3	93,6
	30	48	4,5	4,5	98,0
	32	6	,6	,6	98,6
	33	1	,1	,1	98,7
	34	1	,1	,1	98,8
	35	8	,7	,7	99,5
	36	1	,1	,1	99,6
	42	1	,1	,1	99,7
	44	1	,1	,1	99,8
	50	2	,2	,2	100,0
	Total	1070	99,4	100,0	
Missing	System	7	,6		
	Total	1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

7.hoeveel uur besteed je per week aan je studie?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	3	,3	,3	,3
	1	2	,2	,2	,5
	2	20	1,9	1,9	2,4
	3	1	,1	,1	2,5
	3	18	1,7	1,7	4,2
	4	1	,1	,1	4,3
	4	39	3,6	3,7	8,0
	5	43	4,0	4,1	12,1
	6	40	3,7	3,8	15,9
	7	15	1,4	1,4	17,4
	8	62	5,8	5,9	23,3
	9	2	,2	,2	23,5
	10	184	17,1	17,6	41,0
	11	1	,1	,1	41,1
	12	47	4,4	4,5	45,6
	13	3	,3	,3	45,9
	14	18	1,7	1,7	47,6
	15	143	13,3	13,6	61,3
	16	22	2,0	2,1	63,4
	17	6	,6	,6	63,9
	18	14	1,3	1,3	65,3
	19	2	,2	,2	65,5
	20	179	16,6	17,1	82,5
	21	6	,6	,6	83,1
	22	9	,8	,9	84,0
	24	9	,8	,9	84,8
	25	54	5,0	5,2	90,0
	26	2	,2	,2	90,2
	27	4	,4	,4	90,6
	28	4	,4	,4	90,9
	30	61	5,7	5,8	96,8
	32	3	,3	,3	97,0
	34	1	,1	,1	97,1
	35	6	,6	,6	97,7
	36	1	,1	,1	97,8
	40	20	1,9	1,9	99,7
	48	1	,1	,1	99,8
	50	1	,1	,1	99,9
	56	1	,1	,1	100,0
	Total	1048	97,3	100,0	
Missing	System	29	2,7		
	Total	1077	100,0		

8. hoeveel contacturen sla je gemiddeld per week over?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 geen	667	61,9	62,4	62,4
	2 <5 uur	363	33,7	34,0	96,4
	3 5-10 uur	26	2,4	2,4	98,8
	4 >10 uur	13	1,2	1,2	100,0
	Total	1069	99,3	100,0	
Missing	System	8	,7		
	Total	1077	100,0		

9. werk je naast je studie?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nee	313	29,1	29,3	29,3
	2 ja	754	70,0	70,7	100,0
	Total	1067	99,1	100,0	
Missing	System	10	,9		
	Total	1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

10. hoeveel uur werk je per week?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	1	,1	,1	,1
	1	7	,6	,9	1,0
	2	20	1,9	2,6	3,6
	3	27	2,5	3,5	7,2
	4	46	4,3	6,0	13,1
	5	51	4,7	6,6	19,8
	6	61	5,7	7,9	27,7
	7	2	,2	,3	28,0
	7	25	2,3	3,3	31,2
	8	1	,1	,1	31,3
	8	154	14,3	20,0	51,4
	9	2	,2	,3	51,6
	9	15	1,4	2,0	53,6
	10	110	10,2	14,3	67,9
	11	6	,6	,8	68,7
	12	72	6,7	9,4	78,0
	13	5	,5	,7	78,7
	14	10	,9	1,3	80,0
	15	40	3,7	5,2	85,2
	16	43	4,0	5,6	90,8
	17	3	,3	,4	91,2
	18	11	1,0	1,4	92,6
	19	1	,1	,1	92,7
	20	34	3,2	4,4	97,1
	22	1	,1	,1	97,3
	23	2	,2	,3	97,5
	24	3	,3	,4	97,9
	25	6	,6	,8	98,7
	26	2	,2	,3	99,0
	28	1	,1	,1	99,1
	30	4	,4	,5	99,6
	32	1	,1	,1	99,7
	36	1	,1	,1	99,9
	38	1	,1	,1	100,0
	Total	769	71,4	100,0	
Missing	System	308	28,6		
Total		1077	100,0		

11. onderneem je activiteiten binnen een stud.ver. naast je studie?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 ik ben geen lid	424	39,4	40,5	40,5
	2 ik ben passief lid	341	31,7	32,6	73,1
	3 ik zit in het bestuur van een stud.ver.	57	5,3	5,4	78,5
	4 ik zit in een commissie van een stud. ver.	225	20,9	21,5	100,0
	Total	1047	97,2	100,0	
Missing	System	30	2,8		
Total		1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

12. hoeveel uur per week besteed je gemiddeld per week aan hobby's?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	15	1,4	1,5	1,5
	1	13	1,2	1,3	2,7
	2	1	,1	,1	2,8
	2	62	5,8	6,0	8,8
	3	3	,3	,3	9,1
	3	66	6,1	6,4	15,5
	4	100	9,3	9,7	25,1
	5	122	11,3	11,8	36,9
	6	87	8,1	8,4	45,4
	7	42	3,9	4,1	49,4
	8	72	6,7	7,0	56,4
	9	7	,6	,7	57,1
	10	203	18,8	19,6	76,7
	12	37	3,4	3,6	80,3
	13	2	,2	,2	80,5
	14	17	1,6	1,6	82,1
	15	56	5,2	5,4	87,5
	16	9	,8	,9	88,4
	17	1	,1	,1	88,5
	18	6	,6	,6	89,1
	20	63	5,8	6,1	95,2
	21	4	,4	,4	95,6
	22	1	,1	,1	95,6
	23	1	,1	,1	95,7
	24	6	,6	,6	96,3
	25	8	,7	,8	97,1
	28	2	,2	,2	97,3
	30	16	1,5	1,5	98,8
	35	3	,3	,3	99,1
	40	6	,6	,6	99,7
	50	2	,2	,2	99,9
	70	1	,1	,1	100,0
	Total	1034	96,0	100,0	
Missing	System	43	4,0		
Total		1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

13. hoeveel uren besteed je gemiddeld per week aan uitgaan?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	77	7,1	7,4	7,4
	1	2	,2	,2	7,6
	1	57	5,3	5,5	13,1
	2	1	,1	,1	13,2
	2	86	8,0	8,3	21,5
	3	2	,2	,2	21,7
	3	66	6,1	6,4	28,1
	4	116	10,8	11,2	39,3
	5	140	13,0	13,5	52,8
	6	84	7,8	8,1	60,9
	7	20	1,9	1,9	62,8
	8	97	9,0	9,4	72,2
	9	4	,4	,4	72,6
	10	145	13,5	14,0	86,6
	11	1	,1	,1	86,7
	12	34	3,2	3,3	90,0
	13	3	,3	,3	90,3
	14	7	,6	,7	90,9
	15	40	3,7	3,9	94,8
	16	8	,7	,8	95,6
	17	1	,1	,1	95,7
	18	4	,4	,4	96,0
	20	27	2,5	2,6	98,6
	21	1	,1	,1	98,7
	22	2	,2	,2	98,9
	23	1	,1	,1	99,0
	24	3	,3	,3	99,3
	25	5	,5	,5	99,8
	30	2	,2	,2	100,0
		Total	1036	96,2	100,0
Missing	System	41	3,8		
	Total	1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

14. heb je in je huidige studie vertraging opgelopen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nee	657	61,0	62,5	62,5
	2 ja	394	36,6	37,5	100,0
	Total	1051	97,6	100,0	
Missing	System	26	2,4		
Total		1077	100,0		

15. wat doe je met studievertraging?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 harder studeren	186	17,3	47,2	47,2
	2 niet anders studeren	200	18,6	50,8	98,0
	3 minder hard studeren omdat	8	,7	2,0	100,0
	Total	394	36,6	100,0	
Missing	System	683	63,4		
Total		1077	100,0		

16. heeft werk/bijbaan je studieduur beïnvloed?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nvt	56	5,2	14,4	14,4
	2 nee, nooit	159	14,8	40,8	55,1
	3 ja, een beetje	132	12,3	33,8	89,0
	4 ja, heel erg	40	3,7	10,3	99,2
	5 weet ik niet	3	,3	,8	100,0
	Total	390	36,2	100,0	
Missing	System	687	63,8		
Total		1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

17. hebben activiteiten binnen stud. je studieduur beïnvloed?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nvt	108	10,0	27,8	27,8
	2 nee, nooit	117	10,9	30,2	58,0
	3 ja, een beetje	94	8,7	24,2	82,2
	4 ja, heel erg	67	6,2	17,3	99,5
	5 weet ik niet	2	,2	,5	100,0
	Total	388	36,0	100,0	
Missing	System	689	64,0		
Total		1077	100,0		

18. hebben hobby's je studieduur beïnvloed?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nvt	11	1,0	2,8	2,8
	2 nee, nooit	167	15,5	42,6	45,4
	3 ja, een beetje	162	15,0	41,3	86,7
	4 ja, heel erg	47	4,4	12,0	98,7
	5 weet ik niet	5	,5	1,3	100,0
	Total	392	36,4	100,0	
Missing	System	685	63,6		
Total		1077	100,0		

19. heeft uitgaan je studieduur beïnvloed?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nvt	20	1,9	5,1	5,1
	2 nee, nooit	192	17,8	49,2	54,4
	3 ja, een beetje	140	13,0	35,9	90,3
	4 ja, heel erg	33	3,1	8,5	98,7
	5 weet ik niet	5	,5	1,3	100,0
	Total	390	36,2	100,0	
Missing	System	687	63,8		
Total		1077	100,0		

20. Zijn er bepaalde vakken die je telkens niet haalt?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nvt	60	5,6	16,1	16,1
	2 nee nooit	110	10,2	29,6	45,7
	3 ja, een beetje	153	14,2	41,1	86,8
	4 ja heel erg	48	4,5	12,9	99,7
	5 weet ik niet	1	,1	,3	100,0
	Total	372	34,5	100,0	
Missing	System	705	65,5		
Total		1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

21. Ben je voor je studie in het buitenland geweest?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nvt	206	19,1	56,4	56,4
	2 nee, nooit	127	11,8	34,8	91,2
	3 ja, een beetje	13	1,2	3,6	94,8
	4 ja, heel erg	19	1,8	5,2	100,0
	Total	365	33,9	100,0	
Missing	System	712	66,1		
Total		1077	100,0		

22. heb je last van psychische en/of lichamelijke klachten?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nvt	136	12,6	39,9	39,9
	2 nee, nooit	98	9,1	28,7	68,6
	3 ja, een beetje	67	6,2	19,6	88,3
	4 ja, heel erg	40	3,7	11,7	100,0
	Total	341	31,7	100,0	
Missing	System	736	68,3		
Total		1077	100,0		

23. was je vertraging een bewuste keuze?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nee	288	26,7	73,1	73,1
	2 ja	106	9,8	26,9	100,0
	Total	394	36,6	100,0	
Missing	System	683	63,4		
Total		1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

24. denk je dat werkgevers belang hechten aan nevenactiviteiten op cv?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 nee, totaal niet belangrijk	25	2,3	2,3	2,3
	2 nee, niet belangrijk	58	5,4	5,4	7,8
	3 neutraal	174	16,2	16,3	24,0
	4 ja, beetje belangrijk	397	36,9	37,1	61,2
	5 ja, heel belangrijk	283	26,3	26,5	87,7
	6 weet niet	132	12,3	12,3	100,0
	Total	1069	99,3	100,0	
Missing	System	8	,7		
Total		1077	100,0		

25. "het onderwizend personeel is over het algemeen goed bereikbaar"

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 sterk oneens	18	1,7	1,7	1,7
	2 oneens	101	9,4	9,5	11,2
	3 neutraal	285	26,5	26,7	37,9
	4 eens	529	49,1	49,6	87,5
	5 sterk eens	107	9,9	10,0	97,6
	6 weet niet	26	2,4	2,4	100,0
	Total	1066	99,0	100,0	
Missing	System	11	1,0		
Total		1077	100,0		

26. "begeleiding rondom de studievoortgang is over het algemeen goed"

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 sterk oneens	115	10,7	10,8	10,8
	2 oneens	245	22,7	23,0	33,8
	3 neutraal	303	28,1	28,5	62,3
	4 eens	267	24,8	25,1	87,4
	5 sterk eens	47	4,4	4,4	91,8
	6 weet niet	87	8,1	8,2	100,0
	Total	1064	98,8	100,0	
Missing	System	13	1,2		
Total		1077	100,0		

Studievertraging? Lekker belangrijk!

27. "het contact met het onderwijzend personeel is over het algemeen orpersoonlijk"

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 sterk oneens	86	8,0	8,1	8,1
	2 oneens	347	32,2	32,6	40,6
	3 neutraal	313	29,1	29,4	70,0
	4 eens	227	21,1	21,3	91,3
	5 sterk eens	78	7,2	7,3	98,6
	6 weet niet	15	1,4	1,4	100,0
	Total	1066	99,0	100,0	
Missing	System	11	1,0		
	Total	1077	100,0		